

N:o 55.

Ank. till Riksd. Kansli den 10 April 1886, kl. 12 midd.

Lag-Utskottets utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till stadga angående eftersökande och bearbetande af stenkolsfyndigheter.

Genom proposition, N:o 4, af den 14 sistlidne Januari, åtföljd af ej mindre förslag till stadga angående eftersökande och bearbetande af stenkolsfyndigheter än äfven de i ämnet inom Statsrådet och Högsta Domstolen förda protokoll, har Kongl. Maj:t velat inhemta Riksdagens yttrande öfver nämnda förslag och tillika förklarat sig vilja, efter emottagandet af Riksdagens svar, företaga den slutliga pröfningen af samma förslag och om författnings utfärdande i ämnet förordna; och har denna proposition blifvit af båda Kamrarne hänvisad till Lag-Utskottet.

Öfver det af dertill utsedde komiterade uppgjorda förslag, som ligger till grund för det nu af Kongl. Maj:t framlagda förslaget, hafva yttranden afgifvits, förutom af Högsta Domstolen, jemväl af Kommerskollegium, Konungens Befallningshafvande i Malmöhus och Kristianstads län, nämnda båda läns hushållningssällskap samt Bergmästaren i Södra bergmästaredistriktet; hvarjemte åtskillige målsmän för stenkolsindustrien till Kongl. Maj:t ingifvit en skrift i ämnet. Då samtliga dessa handlingar hvar i sin mån gifva ledning vid bedömandet af hithörande frågor, har Utskottet låtit aftrycka desamma såsom bilagor till detta utlåtande. Tillika har Utskottet låtit draga försorg derom, att ett antal exemplar af den i industriidkarnes skrift återopade karta, som af Utskottets ledamot Grefve Strömfelt benäget stälts till Utskottets förfogande, kommer att hållas för Riksdagens ledamöter tillgängligt.

Hufvudgrunderna i det af Kongl. Maj:t framlagda förslaget, hvars lydelse finnes här nedan i detta utlåtande återgifven, sammanfattas af Statsrådet och Chefen för Civildepartementet i hans yttrande till statsrådsprotokollet den 14 sistlidne Januari på följande sätt:

Rättighet att eftersöka och bearbeta stenkolsfyndigheter är beroende på koncession, som meddelas af Konungen, efter det samtliga rättsegare haft tillfälle att i ärendet sig yttra.

Till erhållande af koncession har bland flere sökande ingen företrädesrätt. Konungen pröfvar på grund af de i frågan inkomna upplysningar, huru vida och till hvem koncession må meddelas.

Koncession beviljas å ett område af högst 750 hektar, hvarest *arbete under jord* får ega rum. Inom detta koncessionsområde medgifves i koncessionen för *arbete i dagen* en viss mindre ytvidd, och bergmästaren anvisar, med iakttagande af denna ytvidd, de för arbete i dagen nödiga platser.

För område, som sålunda anvisas för arbete i dagen, skall koncessionsinnehafvaren utgifva lösen, motsvarande jordens fulla värde och hälften derutöfver. Denna lösen bestämmes af expropriationsnämnd. Begagnas området under kortare tid intill högst tre år, erlägges icke lösen utan årlig afgift, motsvarande dubbla beloppet af jordens afkastning.

Koncession medför rätt till de stenkolsfyndigheter och i sammanhang dermed förekommande eldfasta leror, som finnas inom koncessionsområdet.

För arbete skyddade äro:

boningshus samt åbyggnader vid gård äfvensom tomtplats och trädgård jemte ett omkringliggande område med radie ofvan jord af 200 meter och under jord af 15 meter;

kyrkogård och begravningsplats så väl ofvan som under jord; samt jernväg och kanal, upplättna till allmän trafik, på ett afstånd af 30 meter så väl ofvan som under jord.

Den, som fått koncession, är skyldig att på förhand nedsätta pant för skada och intrång med dels 2,000 kronor och dels, innan något annat arbete än borring får börjas, derutöfver 50 kronor för hvarje hektar af koncessionsområdet.

Koncessionsinnehafvaren erlägger till jordegarna inom koncessionsområdet en afgift, motsvarande värdet af $\frac{1}{50}$ af de stenkol och eldfasta leror, hvilka å området vinnas och i dagen uppfordras.

Arbetsskyldigheten utgör minst 15 dagsverken för hvarje hektar till och med 100 hektar, 10 dagsverken för hvarje hektar derutöfver till och med 300 hektar och 5 dagsverken för hvarje hektar derutöfver.

Hvilostånd må meddelas under högst fyra år; och skall arbets-skyldigheten vara fullgjord för minst sex arbetsår, innan nytt hvilostånd får meddelas.

Försummas arbetsskyldigheten under något år, är koncessionen förverkad.

Ordningsstadgandena för grufdriften äro hufvudsakligen desamma, som i gällande grufvestadga finnas föreskrifna.

I fråga om redan befintliga stenkolsgrufvor skall grufvestadgan den 16 Maj 1884 i tillämpliga delar lända till efterrättelse, dock med vissa undantag för bibehållande af dessa grufvor vid fullkomligt lika god rätt, som de för närvarande ega.

De redan befintliga grufvorna hafva dessutom uttryckligen till-erkänts rätt till de eldfasta leror, hvilka i sammanhang med stenkolsfyndigheten förekomma.

Slutligen är arbetsskyldigheten för dessa grufvor bestämd till minst värdet af 100 dagsverken för hvarje inmutadt område eller utmål.

Under förslagets granskning har Utskottet i främsta rummet fäst sin uppmärksamhet vid den i 1 § intagna bestämmelsen, att koncession erfordras icke blott för bearbetande, utan ock för eftersökande af stenkolsfyndighet. Lämpligheten af denna bestämmelse — som icke återfinnes i den franska lagstiftningen, hvarifrån koncessionssystemet till sina hufvudgrunder är lånadt — har under den förberedande behandling, som föregått förslagets framläggande för Riksdagen, varit föremål för olika meningar. Kommerskollegium, Bergmästaren i Södra bergmästaredistriktet och en ledamot af Högsta Domstolen hafva uttalat den åsigt, att rättigheten till eftersökandet af fyndigheter skulle i lagstiftningen skiljas från rättigheten till bearbetandet. Såsom skäl för ett sådant skiljande har hufvudsakligen anförts: att det skulle vara oegentligt att till bearbetande upplåta en mineralanledning, innan tillvaron af en sådan blifvit behörigen styrkt; att en af offentlig myndighet utfärdad handling, innefattande dylik upplåtelse, skulle kunna få sken af att representera ett värde, som den ej eger, och derigenom gifva upphof åt spekulationer, lika osunda som dem, hvilka bedrefvos med mutsedlar; samt att fordran på koncession för rättighet att eftersöka stenkolsfyndighet skulle blifva synnerligen svår att upprätthålla gent emot den, som eger eller innehar mark, å hvilken sådant eftersökande kan ifrågakomma.

Till stöd för hvad förslaget i denna del innehåller har å andra sidan erinrats, att i svenska gruflagstiftningen alltid varit gällande den grundsats, att myndighets tillstånd till grufarbete innefattade rätt på

en gång till eftersökande och bearbetande af de mineralfyndigheter, tillståndet afsåg. Denna grundsats, som jemväl vunnit tillämpning i den år 1884 antagna grufvestadgan, oaktadt de äfven då mot densamma framställda invändningar, ledde till enkelhet och reda i lagstiftningen. Några särskilda skäl syntes icke förefinnas för en afvikelse i fråga om stenkolsfyndigheter från nämnda allmänna regel, som hade sin grund deri, att eftersökande lika väl som bearbetande af mineralfyndigheter tillskyndade jordegaren skada och förfång, hvaremot verksamt skydd borde honom beredas.

Mot anmärkningen om svårigheten att gentemot vederbörande jordegare och jordinnehafvare upprätthålla ifrågavarande föreskrift, har Statsrådet och Chefen för Civildepartementet särskildt anført, att denna föreskrift icke innebure ett förbud för egare af jord att å egen mark verkställa arbete för eftersökande, utan endast en erinran om hvad jordegare måste göra för att vinna trygghet, att ej en annan skall tillgodogöra sig frukterna af hans arbete.

För sin del finner Utskottet de skäl, som sålunda blifvit framställda för den i förslaget antagna grundsatsen att ej göra skilnad i vilkoren för eftersökande och bearbetande af stenkolsfyndighet, starkare än de för den motsatta åsigten andragna. En afvikelse från den i vår grufslagstiftning antagna allmänna regeln torde i förevarande fall så mycket mindre kunna anses vara af särskilda omständigheter påkallad, som, enligt hvad för Utskottet uppgifvits, eftersökande af stenkolsfyndigheter erfordrar ganska omfattande åtgärder. Det lär nemligen icke vara möjligt, att från ett områdes allmänna geologiska beskaffenhet med någon säkerhet sluta till befintligheten af stenkolsfyndigheter derstädes, utan kan visshet derom vinnas endast genom borrhning, hvilken jemväl, enär stenkolens förekomst är ytterst oregelbunden, måste, för erhållande af någorlunda tillförlitlig kännedom om flötsernas läge och mäktighet, verkställas på flere särskilda ställen. Slutligen vill Utskottet, i likhet med de komiterade, som uppgjort det föreliggande förslaget, hänvisa till de i 11, 14 och 26 §§ meddelade bestämmelser, hvilka afse att icke onödigtvis försvåra verkställandet af undersökningar.

I 5, 13, 14, 16, 22 och 45 §§ har Utskottet ansett sig böra föreslå ändringar, för hvilka här nedan närmare redogöres. Derjemte har Utskottet funnit smärre redaktionsjemkningar böra vidtagas i 4, 6, 7, 10, 12, 17, 19, 20, 21, 41, 43 och 46 §§ äfvensom i författningens sista stycke. Någon vidare redogörelse för beskaffenheten af dessa jemkningar torde icke vara erforderlig, utan tillåter sig Utskottet att i afseende å dem

hänvisa till en jämförelse mellan sistnämnda paragrafers lydelse enligt Kongl. Maj:ts och enligt Utskottets förslag.

5 §.

I fråga om koncessionsområdets storlek hade komiterade föreslagit ett maximum af 500 hektar. Det sålunda föreslagna området ansågs emellertid otillräckligt så väl af Konungens Befallningshafvande i Malmöhus län som ock af de målsmän för den svenska stenkolsindustrien, hvilka i en till Kongl. Maj:t ingifven skrift framställt åtskilliga anmärkningar mot komiterades förslag. I sistnämnda skrift ifrågasattes, huru vida det öfver hufvud taget kunde anses nödigt att bestämma något maximum för koncessionsområdets storlek, då de stora depositionsbeloppen och den stadgade arbetsskyldigheten ej syntes kunna fresta någon att begära koncession å större område, än som vore förenligt med hans förmåga att utföra arbetsskyldigheten och sannolikhetsberäkning att af företaget kunna hemta någon vinst. Skulle dock en gräns för områdets storlek bestämmas, vore 500 hektar allt för ringa. Med den brytning, som nu skedde vid de i gång varande grufvorna, vore 500 hektar utbrutna på en tid af 60 å 70 år, och toge man derjemte hänsyn dels till de inskränkningar af det till brytning upplåtna området, hvilka vore en följd så väl af redan gällande som ock af nu föreslagna bestämmelser om skydd för byggnader och andra anläggningar, dels ock till möjligheten och sannolikheten af betydligt ökad årlig utbrytning, så kunde ett område af nämnda storlek komma att utbrytas på vida kortare, möjligen endast hälften så lång tid. Då emellertid, anföres vidare i nämnda skrift, för tillgodogörande af de eldfasta lerorna och de i mängd förekommande sämre kolen, industriella anläggningar måste göras och dessa, jemte erforderliga byggnader för grufarbetet och arbetarebostäder, som i Sverige, i motsats till hvad i utlandet eger rum, måste af grufegaren bekostas och underhållas samt hyresfritt upplåtas, kräfde kapital, uppgående till millioner kronor, hvarå, enligt hvad vunnen erfarenhet från alla våra svenska grufvor bestyrkte, någon utdelning under de första tjugu åren ej vore att förvänta, så syntes föga utsigt vara för handen att under den återstående korta tiden kunna erhålla sålunda förlorad ränta, än mindre att återfå det nedlagda kapitalet. — Häraf följde, att ringa sannolikhet funnes för att någon skulle vilja uti grufföretag nedlägga kapital för bearbetande af ett så inskränkt område. — Vore stenkolsflötserna här i landet af samma mäktighet som i utlandet, der de i allmänhet egde tjugu till

ett hundra gånger så stor mäktighet som här och hvarest brytning finge ske under enstaka hus, ja till och med under hela städer, kunde det föreslagna maximum af 500 hektar hafva varit fullt tillräckligt, men våra förhållanden kräfde ovilkorligen tillgång till större arbetsfält. — På grund af nu anförda omständigheter och förhållanden hafva industriens representanter ansett, att, derest maximum för området ej blir helt och hållet borttaget, detsamma icke bör sättas under 2,000 hektar.

Vid ärendets föredragning för Kongl. Maj:t den 14 sistlidne Januari yttrade Statsrådet och Chefen för Civildepartementet: »Om det än icke kan anses tillrådligt, att koncessionsområdet utsträcker till en sådan vidd, hvarigenom rätt till stenkolens bearbetande kunde på några få händer monopoliseras, så torde dock goda skäl tala för att koncession må kunna medgifvas å större område än 500 hektar. Fall kunde inträffa, der det för industrien och det allmänna skulle lända till verklig skada, om en anläggning hindrades deraf, att för densamma icke finge anvisas ett område, som kunde anses betingadt af anläggningskostnaden och utgjorde ett vilkor för anläggningens tillkomst. Hvad jordegaren angår, synes hans rätt vara oberörd af frågan, huru vida större områden borde tilldelas ett färre antal anläggningar, eller om det stenkolsförande distriktet skulle fördelas på flera mindre sådana. I allt fall vore den, som sökte koncession, icke berättigad till det i stadgan högst medgifna område, utan detta berodde på den pröfning, som, efter vederbörandes hörande, föreginge koncessionen. Områdets maximum synes därför utan olägenhet kunna sättas något högre, än komitén föreslagit. En vidd af 750 hektar eller omkring 1,500 tunnland torde i detta afseende motsvara skäliga anspråk och jag anser därför koncessionsområdets högst medgifna storlek böra dertill bestämmas».

Utskottet anser för sin del, att det sålunda föreslagna maximum kan utan fara ytterligare höjas. Den af föredragande departementschefen antydda betänkligheten, att stenkolsnäringen skulle genom en sådan höjning kunna monopoliseras, finner Utskottet icke vara af nog betydelse att kunna uppväga de olägenheter, som, på sätt i ofvan anförda skrift framhållits, skulle blifva en följd af ett allt för knappt tillmätt maximiområde. Att frågan om detta områdes storlek icke har någon större betydelse för jordegaren har, på sätt ofvan synes, Statsrådet och Chefen för Civildepartementet ådagalagt; och Utskottet anser sig vid slikt förhållande kunna föreslå sådan ändring af 5 § i förslaget, att koncession icke må omfatta område öfverstigande 1,500 hektar. Då det af komiterade föreslagna måttet, 500 hektar, ansetts under nuvarande förhållanden motsvara en arbetstid af 60 à 70 år, så skulle det

af Utskottet förordade maximiområdet under samma förhållanden svara mot en arbetstid af omkring 200 år, hvilken tidrymd dock torde komma att ej obetydligt reduceras, då man kan hysa förhoppning, att den årliga brytningen kommer att i framtiden ökas. Men äfven om man antager, att en tid af 200 år skulle komma att åtgå för utbrytningen af hela det upplåtna området, synes detta ej orimligt, då man tager i betraktande omfattningen och dyrbarheten af de anläggningar, som stenkolsindustriens ändamålsenliga bedrivande ovilkorligen förutsätter.

Ett korrektiv mot den förutsatta olägenheten, att ett bolag, på grund af en sådan bestämmelse, skulle kunna slå under sig ett större område, än det eger förmåga att bearbeta, och derigenom hindra andra från tillgodogörandet af der befintliga fyndigheter, ligger, såsom jemväl af industriens målsmän blifvit framhållet, i föreskriften att depositionsbeloppen och arbetsskyldigheten bestämmas i förhållande till områdets storlek.

13 §.

Då det i 2 mom. af 13 § stadgas, att område för arbete i dagen utan tillstånd af vederbörande myndighet ej må sträcka sig på mindre afstånd än 30 meter från sådan jernväg eller kanal, som är upplåten för allmän trafik, lär det vara uppenbart, att afsigten med detta stadgande är, icke så mycket skyddande af statens eller de enskilda jernvägsbolagens egendom som icke fast mera den trafikerande allmänhetens trygghet. Deraf synes åter följa att, i afseende å enskilda jernvägar, tillstånd af ifrågavarande beskaffenhet icke bör meddelas af jernvägsbolaget eller dess styrelse, utan endast af den myndighet, som eger öfvervaka, att allmänhetens trygghet i detta afseende icke äfventyras, nemligen Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, under det sådant tillstånd i fråga om statens jernvägar tydligen bör meddelas af Styrelsen för statens jernvägstrafik. Till undanrödjande af all tvekan härutinnan har Utskottet ansett ordet »myndighet» böra utbytas mot »embetsmyndighet».

Det i samma moment förekommande uttrycket »trettio meter från sådan jernväg» synes kunna gifva anledning till olika tolkningar i afseende å den punkt, hvarifrån nämnda afstånd bör räknas. Man kan ifrågasätta att räkna detsamma från närmaste jernvägsspår eller från gränsen för jernvägens område eller från någon mellan dessa båda linier belägen punkt. Då emellertid storleken af ifrågavarande afstånd icke lär vara af någon väsentlig betydelse för industrien, men der-

emot kan vara af mycken vikt för jernvägstrafikens trygghet, och då samma skäl torde ega giltighet i afseende å kanal, har Utskottet ej tvekat att åt stadgandet gifva den ändrade lydelse, att afståndet skall räknas från området för jernvägen eller kanalen.

14 §.

Då det synes vara af vikt, att stängsel, som enligt 4 mom. af 14 § skall hållas kring det för arbete i dagen utlagda området är af sådan beskaffenhet, som i stängsel-förordningen närmare angifves, och då erfarenheten visat, särskildt vid enskilda jernvägsanläggningar, att uttrycklig erinran härom ej är obehöflig, har Utskottet föreslagit införande af den bestämmelse, att ifrågavarande stängsel skall vara af laggild beskaffenhet.

16 §.

De i 16 § meddelade bestämmelser afse att skydda vissa byggnader och platser mot skada eller förstöring i följd af grufarbete under jord. Då, på sätt stenkolsindustriens målsmän framhållit, de inskränkingar, som i sådant syfte göras i koncessionsinnehafvarens rätt att bearbeta de inom det upplåtta området befintliga mineralier, alltid måste blifva ganska hinderliga för grufvans ordnande och arbetets ändamålsenliga bedrivande, enär arbetet under jord på större sträckor måste komma att afbrytas samt rent af omöjliggöra grufdrift under tätt bebyggda områden, anser Utskottet det vara af synnerlig vikt, att dessa inskränkingar icke göras större, än det med dem afsedda ändamålet ovillkorligen kräver.

Vid den granskning, som Utskottet i sådant hänseende underkastat bestämmelserna i förevarande paragraf, har Utskottet kommit till den åsigt, att nämnda bestämmelser i vissa delar äro mera än nödigt betungande och hämmande för industrien, på samma gång som ofantliga kvantiteter stenkol derigenom onödigtvis lemnas värdelösa i en relativt särdeles fattig kolformation. Utskottet har då i främsta rummet fäst sig vid likställandet uti ifrågavarande afseende af boningshus å ena sidan samt andra vid gård uppförda åbyggnader äfvensom tomtplatser och trädgårdar å andra sidan. Att arbetet utan vederbörandes tillstånd ej får drivas under boningshus och ett visst område kring sådana byggnader, anser Utskottet, med hänsyn till det obehag och den fara, sådant åtminstone kan tänkas medföra för husets invånare, vara en

berättigad inskränkning; men i fråga om öfriga ofvannämnda byggnader och platser torde förhållandet vara ett annat. Skada å dessa föremål synes endast kunna medföra en ekonomisk förlust, och genom de i förslaget meddelade bestämmelser om pant för skada och intrång torde full trygghet vara egaren beredd, att denna förlust ej skall komma att drabba honom. Utskottet har därför ansett särskildt tillstånd icke böra i regeln vara erforderligt för att arbetet må bedrivas lodrätt under sådana byggnader och platser, men, när faran för skada onekligen ökas i den mån arbetet närmar sig jordytan, bibehållit detta villkor äfven i afseende å nu ifrågavarande föremål, om arbetet bedrivs på mindre djup än trettio meter från jordytan.

Till bestämmelsen om det afstånd från jernväg, inom hvilket arbetet under jord får bedrivas, läser, af det vid 13 § här ofvan angifna skäl, ett förtydligande tillägg vara erforderligt. Då Utskottet emellertid hyser den öfvertygelse, att faran af ett närmande till jernvägen här är mindre än i fråga om arbetet i dagen, har Utskottet ansett, att afståndet i förevarande fall lämpligen kan räknas från närmaste jernvägsspår.

I en punkt anser sig Utskottet deremot böra föreslå en ändring, som kan medföra en inskränkning i den grufvegaren enligt Kongl Maj:ts förslag tillkommande rätt att bedriva arbetet under jord, nemligen med hänsyn till kyrka. Enligt Utskottets tanke bör samma skydd, som tillerkännes boningshus, äfven tillkomma kyrka. Sådant skydd kan dock icke anses vara beredt genom föreskriften, att arbete ej får bedrivas lodrätt under kyrkogård, då det ju kan inträffa, att kyrkan är belägen invid sjelfva gränsen af kyrkogården. Förbudet mot arbete under ett område af 15 meter från kyrka torde böra vara ovillkorligt.

22 §.

Om koncessionsinnehafvaren också icke kan anses såsom egare till det område för arbete i dagen, som enligt 12 § skall af bergmästaren anvisas och enligt 14 § af koncessionsinnehafvaren lösas, så synes dock billigheten fordra, att den sistnämnde, hvilken med belopp motsvarande jordens fulla värde och hälften derutöfver nödgats lösa nämnda område, i afseende å den i 22 § stadgade afgift likställes med jordegare, d. v. s. att koncessionsinnehafvaren berättigas att å samma afgift sig till godo afräkna så stor del deraf, som i förhållande till hela koncessionsområdet belöper sig å det af honom inlösta området i dagen. Bestämmelse härom har därför blifvit i 22 § införd.

I sista punkten af 22 § stadgas: »Äro inom området flere jordegare,
Bih. till Riksd. Prot. 1886. 7 Saml. 27 Häft.

njute de lott i afgiften efter som de i jorden ega del.» Såsom detta stadgande i förslaget är affattadt, synes det öfverlemna åt koncessionsinnehafvaren att bedöma, huru stor andel i afgiften bör tillkomma hvarje jordegare inom koncessionsdistriktet och i öfverensstämmelse dermed till en hvar af desse erlägga det honom tillkommande afgiftsbelopp. Då ett sådant bedömande stundom kan vara förenadt med svårigheter och derigenom medföra obehag och till äfventyrs förluster för koncessionsinnehafvaren, har Utskottet ansett lämpligare, att afgiften för hela området erlägges till *en* person, hvilken utses af jordegare inom området, de der i förevarande afseende torde kunna betraktas såsom en samfällighet; hvarefter den sålunda utsedde på jordegarne fördelar afgiften efter ofvan angifna grund.

45 §.

Uti den förut omförmälda, af åtskillige målsmän för stenkolsindustrien till Kongl. Maj:t ingifna skrift anmärktes mot de i 45 § mom. a) meddelade bestämmelser om det afstånd, inom hvilket de i 3 § af 1884 års grufvestadga angifna boningshus och åbyggnader äfvensom tomtplats och trädgård skulle vara mot grufarbete skyddade, att då komiterade, enligt hvad motiven till 16 § utvisade, ansett ett afstånd af 15 meter i fråga om arbetet under jord ur teknisk synpunkt fullt betryggande, giltigt skäl ej förefunnes att här bibehålla det i 1855 års grufvestadga föreskrifna afståndet af 100 famnar, motsvarande 178,14 meter. I samma syfte hafva jemväl Konungens Befallningshafvande i Malmöhus län och Bergmästaren i Södra bergmästaredistriktet uttalat sig. Statsrådet och Chefen för Civildepartementet, som vid ärendets föredragning hos Kongl. Maj:t omnämnde den sålunda gjorda anmärkningen, erinrade dervid: »Att innehafvare af äldre grufva icke kan tillåtas att med arbete under jord gå lika nära boningshus m. m., som är koncessionsinnehafvare medgifvet, har sin förklaringsgrund deri, att väl koncessionsinnehafvaren, men icke egaren af den äldre grufvan är skyldig att nedsätta pant för skada, som af arbetet kan uppkomma. Någon ändring af bestämmelserna i denna punkt kan jag därför icke tillstyrka.»

Då emellertid, på sätt industriens målsmän framhållit, den ifrågasvarande bestämmelsen utgör ett synnerligen väsentligt hinder för ett ändamålsenligt drifvande af de grufvor, som tillkommit i enlighet med föreskrifterna i 1855 års grufvestadga — hvilket närmare belyses af en vid ofvanberörda skrift fogad karta — har Utskottet sökt finna någon utväg att befria innehafvarne af sådana grufvor från denna olägenhet, utan att vederbörande jordegare derigenom blottställas för förluster.

En sådan utväg tror Utskottet sig hafva funnit i ett tillägg till momentet, hvarigenom åt innehafvare af äldre grufva medgifves rätt att framdrifva grufarbetet under jord så nära omförmälda byggnader och platser, som i 16 § af förslaget sägs, så vida han före arbetets början i enlighet med bestämmelserna i 11 § ställer pant för skada och intrång; dervid till grund för beräkning af den del af säkerhetens belopp, som bestämmes efter områdets storlek, torde böra läggas hela ytvidden af de sammanhängande utnål, öfver hvilka grufinnehafvaren förfogar. Då det emellertid skulle kunna tänkas, att det utnål eller den komplex af utnål, hvarför den sålunda medgifna rättigheten toges i anspråk, vore så obetydlig till sin ytvidd, att den i enlighet med 11 § ställda säkerheten ej kunde anses tillräcklig, har Utskottet funnit den ytterligare bestämelse nödig, att i hvarje fall bör ställas pant till belopp, som motsvarar en ytvidd af minst 500 hektar, hvilket enligt den i 11 § stadgade beräkningsgrund utgör 25,000 kronor. Om härtill lägges det i samma § föreskrifna fixa beloppet af 2,000 kronor, så synes den sålunda uppkommande summan af 27,000 kronor vara för jordegaren fullkomligt betryggande, helst tydligt är, att föreskriften i 2 stycket af 11 § om det nedsatta beloppets fyllande efter utbetalande af ersättning jemväl i detta fall är tillämplig.

På grund af hvad Utskottet ofvan anført och med åberopande i öfrigt af hvad komiterades betänkande med deröfver afgifna yttranden samt bilagorna till Kongl. Maj:ts proposition innehålla, får Utskottet hemställa,

att Riksdagen ville, med förklarande, att Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition icke kan bifallas i oförändradt skick, för sin del antaga följande

L a g

angående eftersökande och bearbetande af stenkolsfyndigheter.

1 Kap.

Om koncession.

1 §.

Rättighet att eftersöka och bearbeta stenkolsfyndighet är beroende på särskildt tillstånd (koncession), som meddelas af Konungen; och må förty inmutning af sådan fyndighet icke ega rum.

2 §.

Ansökning om koncession göres skriftligen och ingifves till Konungens Befallningshafvande i länet. Sådan ansökning skall innehålla uppgift å

sökandens namn, hemvist och yrke;

det jordområde, hvarå koncession sökes, med angifvande af hemman eller lägenhet samt socken, der området är beläget;

huru stor ytvidd i dagen inom sagda område, som sökanden anser sig för arbetet behöfva; samt

den mark för väg till området, som kan vara erforderlig.

Ansökningen skall åtföljas af karta öfver området i skala af 1 : 4,000, upprättad af behörig landtmätare enligt de för kartor vid egoskiften gällande bestämmelser, samt upptagande de å området befintliga byggnader och platser af det slag, hvarom i 13 § sägs.

Sökanden skall derjemte, så vidt ske kan, uppgifva den omfattning, hvari han har för afsigt att drifva arbetet; bifoge ock de intyg, som han vill åberopa för att styrka, att arbetet kan af honom ändamålsenligt utföras och att nödiga tillgångar dertill stå till sökandens förfogande.

3 §.

Då koncessionsansökning inkommit, låte Konungens Befallningshafvande ofördröjligen kungörelse derom införas tre gånger i allmänna tidningarna; foga ock anstalt, att kungörelsen jemte bevis om dagen, då den första gången varit i allmänna tidningarna införd, varder, sist inom fjorton dagar från sagde dag, uppläst i kyrkan till socken, der det i ansökningen uppgifna område är beläget, samt derjemte anslagen i sockenstugan eller annat lämpligt ställe i socknen, äfvensom, der så ske kan, införd i tidning inom orten.

Kungörelse, hvarom ofvan är sagdt, skall innehålla erinran om den i 4 § bestämda tid och ordning för bevakande af rättighet, som är af frågan beroende.

Kostnaden för ansökningens offentliggörande skall af sökanden förskjutas.

Kongl. Maj:ts förslag:

Utskottets förslag:

4 §.

Inom tre månader från den dag kungörelse om ansökningen första Inom tre månader från den dag kungörelse om ansökningen första

Kongl. Maj:ts förslag:

gången varit i allmänna tidningarna införd eger den, som anser sin rätt vara af frågan beroende, att hos Konungens Befallningshafvande i länet skriftligen anföra hvad han till bevarande af sin rätt aktar nödigt.

Efter utgången af denna tid och sedan bergmästaren i orten öfver ansöknings meddelat yttrande, insände Konungens Befallningshafvande samtliga handlingarna jemte eget utlåtande till Konungen, som pröfvar, huruvida, med afseende å företagets gagn för orten och det allmänna, koncession i enlighet med denna stadga må sökanden beviljas.

Utskottets förslag:

gången varit i allmänna tidningarna införd ege den, som anser sin rätt vara af frågan beroende, att hos Konungens Befallningshafvande i länet skriftligen anföra hvad han till bevarande af sin rätt aktar nödigt.

Efter utgången af denna tid och sedan bergmästaren i orten öfver ansöknings meddelat yttrande, insände Konungens Befallningshafvande samtliga handlingarna jemte eget utlåtande till Konungen, som pröfvar, huruvida, med afseende å företagets gagn för orten och det allmänna, koncession i enlighet med denna lag må sökanden beviljas.

5 §.

Koncession må icke omfatta område öfverstigande sjuhundra femtio hektar.

Koncession må icke omfatta område öfverstigande *ett tusen femhundra* hektar.

6 §.

Å område, som, innan denna stadga trädt i kraft, blifvit för bearbetande af stenkolsfyndighet inmutadt eller annorledes lagligen upplåtet, vare, utan tillstånd af den som innehar sådan rätt, koncession icke gällande, såvidt den äldre rättigheten är behörigen försvarad.

Å område, som, innan denna lag trädt i kraft, blifvit för bearbetande af stenkolsfyndighet inmutadt eller annorledes lagligen upplåtet, vare, utan tillstånd af den som innehar sådan rätt, koncession icke gällande, såvidt den äldre rättigheten är behörigen försvarad.

7 §.

Söka flere koncession å samma område, bestämme Konungen, oberoende af tiden då ansökningarna inkommit, hvilken af sökandena,

Söka flere koncession å samma område, bestämme Konungen, oberoende af tiden då ansökningarna inkommit, hvilken af sökandena,

Kongl. Maj:ts förslag:

vare sig de äro jordegare, uppfinnare eller andre, må ega företräde till koncessionens erhållande; dock vare den, som dervid visar sig hafva upptäckt fyndigheten, berättigad att, om annan erhåller koncessionen, af denne undfå skälig godtgörelse, hvars belopp i koncessionen bestämmes.

Utskottets förslag:

vare sig de äro jordegare, *upptäckare* eller andre, må ega företräde till koncessionens erhållande; dock vare den, som dervid visar sig hafva upptäckt fyndigheten, berättigad att, om annan erhåller koncessionen, af denne undfå skälig godtgörelse, hvars belopp i koncessionen bestämmes.

8 §.

I koncession skall utsättas:
gränserna för det område koncessionen omfattar;
den ytvidd i dagen inom sagda område, som må sökanden för arbetet avisas;
den mark för väg till området, som sökanden eger begagna; samt
den årliga arbetsskyldighet koncessionens innehafvare minst skall fullgöra.

9 §.

För det område, hvarå koncession meddelats, skola gränserna på djupet räknas lodräta, så vidt det utan förnärmande af annans rätt kan ske.

10 §.

Den, som erhållit koncession, ege uteslutande rätt att, med de vilkor och inskränkningar denna stadga innehåller, inom det område koncessionen omfattar eftersöka samt bearbeta och tillgodogöra sig derstädes befintliga stenkolsfyndigheter äfvensom de eldfasta leror, hvilka i sammanhang med sådana fyndigheter förekomma.

Öfriga på djupet anträffade mineraliska ämnen inom området för koncessionen må äfven af koncessionsinnehafvaren brytas, i den mån

Den, som erhållit koncession, ege uteslutande rätt att, med de vilkor och inskränkningar denna *lag* innehåller, inom det område koncessionen omfattar eftersöka samt bearbeta och tillgodogöra sig derstädes befintliga stenkolsfyndigheter äfvensom de eldfasta leror, hvilka i sammanhang med sådana fyndigheter förekomma.

Öfriga på djupet anträffade mineraliska ämnen inom området för koncessionen må äfven af koncessionsinnehafvaren brytas, i den mån

Kongl. Maj:ts förslag:

sådant är erforderligt för arbetets ändamålsenliga drifvande, och ege koncessionsinnehafvaren deraf använda hvad för grufdriftens ändamål behöfves. Hvad sålunda icke användes må innehafvaren af koncessionen ock behålla, så framt det icke af jordegaren mot erläggande af godtgörelse för brytnings- och uppfordringskostnader afhemtas inom sextio dagar efter tillsägelse. Jordegarens rätt i detta afseende utöfvas å kronojord af jordens innehafvare.

Är mineralfyndighet inom området inmutad, vare lag som i 17 § sägs.

Utskottets förslag:

sådant är erforderligt för arbetets ändamålsenliga drifvande, och ege koncessionsinnehafvaren deraf använda hvad för grufdriftens ändamål behöfves. Hvad sålunda icke användes må innehafvaren af koncessionen ock behålla, så framt det icke af jordegaren mot erläggande af godtgörelse för brytnings- och uppfordringskostnader afhemtas inom sextio dagar efter tillsägelse. Jordegarens rätt i detta afseende utöfvas å kronojord af jordens innehafvare.

Är mineralfyndighet inom området inmutad, vare lag som i 17 § sägs.

11 §.

Det åligger den, som erhållit koncession, att såsom pant för skada och intrång, som genom arbetet kan jordegare eller annan tillskyndas, hos Konungens Befallningshafvande nedsätta i penningar eller svenska statens eller allmänna hypoteksbankens obligationer tvåtusen kronor, innan något arbete får börjas, samt derutöfver, innan annat arbete än fyndighetens undersökning medelst borrhning får ega rum, ett belopp af femtio kronor för hvarje hektar af det område, koncessionen omfattar. Är koncessionsinnehafvaren tillika egare af detta område, må i koncessionen medgifvas honom befrielse, till hela beloppet eller viss del deraf, från nedsättning, hvarom nu är sagdt; dock med skyldighet för koncessionsinnehafvaren att sedermera, om jorden eller andel deraf kommer i annan egares hand, inom åtta dagar efter tillsägelse af nye egaren fullgöra hvad härofvan är i afseende å nedsättande af pant i allmänhet föreskrifvet.

Har nedsatt belopp blifvit till större eller mindre del för gäldande af skadeersättningar användt, skall koncessionsinnehafvaren inom åtta dagar fylla bristen, så att beloppet åter uppgår till ofvan bestämda summa.

Kongl. Maj:ts förslag:

Utskottets förslag:

12 §.

1 mom. Det område i dagen, som innehafvare af koncession för arbetet behöfver, skall, med iakttagande af hvad i koncessionen är stadgadt angående den i sådant afseende högst medgifna ytvidd, af bergmästaren i orten, efter kallelse å jordegaren, på stället anvisas, endera på en gång vid arbetets början, eller i mån som koncessionsinnehafvaren deraf är i behof. Det anvisade området skall vid förrättningen på marken utstakas och förses med rösen eller andra lämpliga skiljemärken samt derjemte å koncessionskartan inläggas.

Öfver förrättningen skall bergmästaren föra protokoll, upptagande fullständig beskrifning öfver det anvisade området.

Kostnaden för förrättningen skall gäldas af koncessionsinnehafvaren.

2 mom. Innan koncessionsinnehafvaren må taga i besittning område i dagen, som blifvit enligt denna § anvisadt, eller mark till väg, då rätt dertill är i koncessionen medgifven, åligger det honom att för lösen af området eller marken ställa borgen hos Konungens Befallningshafvande i länet, som har att tillse, att sådan borgen är vederhäftig, och att densamma varder behörigen förnyad.

1 mom. Det område i dagen, som innehafvare af koncession för arbetet behöfver, skall, med iakttagande af hvad i koncessionen är stadgadt angående den i sådant afseende högst medgifna ytvidd, af bergmästaren i orten, efter kallelse å jordegaren, på stället anvisas, *antingen* på en gång vid arbetets början, eller i mån som koncessionsinnehafvaren deraf är i behof. Det anvisade området skall vid förrättningen på marken utstakas och förses med rösen eller andra lämpliga skiljemärken samt derjemte å koncessionskartan inläggas.

Öfver förrättningen skall bergmästaren föra protokoll, upptagande fullständig beskrifning öfver det anvisade området.

Kostnaden för förrättningen skall gäldas af koncessionsinnehafvaren.

2 mom. Innan koncessionsinnehafvaren må taga i besittning område i dagen, som blifvit enligt denna § anvisadt, eller mark till väg, då rätt dertill är i koncessionen medgifven, åligger det honom att för lösen af området eller marken ställa borgen hos Konungens Befallningshafvande i länet, som har att tillse, att sådan borgen är vederhäftig, och att densamma varder behörigen förnyad.

13 §.

1 mom. På mindre afstånd än tvåhundra meter från boningshus

1 mom. På mindre afstånd än tvåhundra meter från boningshus

Kongl. Maj:ts förslag:

eller från annan åbyggnad, der den är uppförd vid gård, eller från tomtplats eller trädgård må område för arbete i dagen enligt 12 § icke anvisas utan tillstånd af såväl egaren till byggnaden, tomtplatsen eller trädgården som den, hvilken dertill har nyttjanderätt.

2 mom. Område för arbete i dagen må ej heller sträcka sig in på kyrkogård eller begravningsplats eller, utan tillstånd af vederbörande myndighet, på mindre afstånd än trettio meter från sådan jernväg eller kanal, som är upplåten för allmän trafik.

3 mom. Hvad i denna § är sagdt om hinder mot anvisande af område i dagen vare dock icke gällande, om hindret tillkommit efter det koncessionen meddelades.

Utskottets förslag:

eller från annan åbyggnad, der den är uppförd vid gård, eller från tomtplats eller trädgård må område för arbete i dagen enligt 12 § icke anvisas utan tillstånd af såväl egaren till byggnaden, tomtplatsen eller trädgården som den, hvilken dertill har nyttjanderätt.

2 mom. Område för arbete i dagen må ej heller sträcka sig in på kyrkogård eller begravningsplats eller, utan tillstånd af vederbörande *embetsmyndighet*, på mindre afstånd än trettio meter från *området* för sådan jernväg eller kanal, som är upplåten för allmän trafik.

3 mom. Hvad i denna § är sagdt om hinder mot anvisande af område i dagen vare dock icke gällande, om hindret tillkommit efter det koncessionen meddelades.

14 §.

1 mom. Område, som enligt 12 § af bergmästaren för arbete i dagen anvisas, skall, med det undantag som i 2 mom. härnadan sägs, af koncessionsinnehafvaren lösas med belopp, motsvarande jordens fulla värde och hälften derutöfver. Lösesumman skall, om öfverenskommelse ej kan träffas, bestämmas af särskild nämnd i den ordning, som i gällande författning angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof stadgas; och falle kostnaden härför koncessionsinnehafvaren till last. I fråga om lösesum-

1 mom. Område, som enligt 12 § af bergmästaren för arbete i dagen anvisas, skall, med det undantag som i 2 mom. härnadan sägs, af koncessionsinnehafvaren lösas med belopp, motsvarande jordens fulla värde och hälften derutöfver. Lösesumman skall, om öfverenskommelse ej kan träffas, bestämmas af särskild nämnd i den ordning, som i gällande författning angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof stadgas; och falle kostnaden härför koncessionsinnehafvaren till last. I fråga om lösesum-

Kongl. Maj:ts förslag:

mans utbetalande och villkoren derför lände ock samma författnings bestämmelser till efterrättelse.

2 mom. Är området afsedt endast för fyndighetens undersökning medelst borrhning och vill innehafvaren af koncessionen icke under längre tid än högst tre år deröfver förfoga, vare han icke skyldig att sådant område till sig lösa; gifve dock, så länge detsamma användes, innehafvaren af jorden förskottsvis för hvarje år ersättning, motsvarande dubbla beloppet af jordens afkastning utan afdrag för brukningskostnaden. Koncessionsinnehafvaren skall derjemte, då platsen icke vidare begagnas, ersätta jordegaren eller den, som i hans ställe är till sådan godtgörelse berättigad, all skada, som marken genom arbetet för framtiden kan hafva tagit. Under tiden till dess denna ersättning blifvit erlagd, ansvare koncessionsinnehafvaren för fulla beloppet af den årliga afgiften för områdets begagnande.

3 mom. Då rätt till mark för väg är i koncessionen medgifven, gälle i fråga om lösen af sådant område eller ersättning för dess begagnande hvad som för hvarterda fallet är i denna § föreskrifvet.

4 mom. Det åligger koncessionsinnehafvaren att ensam hålla stängsel kring område, som han enligt denna § fått till sig lösa.

Utskottets förslag:

mans utbetalande och villkoren derför lände ock samma författnings bestämmelser till efterrättelse.

2 mom. Är området afsedt endast för fyndighetens undersökning medelst borrhning och vill innehafvaren af koncessionen icke under längre tid än högst tre år deröfver förfoga, vare han icke skyldig att sådant område till sig lösa; gifve dock, så länge detsamma användes, innehafvaren af jorden förskottsvis för hvarje år ersättning, motsvarande dubbla beloppet af jordens afkastning utan afdrag för brukningskostnaden. Koncessionsinnehafvaren skall derjemte, då platsen icke vidare begagnas, ersätta jordegaren eller den, som i hans ställe är till sådan godtgörelse berättigad, all skada, som marken genom arbetet för framtiden kan hafva tagit. Under tiden till dess denna ersättning blifvit erlagd, ansvare koncessionsinnehafvaren för fulla beloppet af den årliga afgiften för områdets begagnande.

3 mom. Då rätt till mark för väg är i koncessionen medgifven, gälle i fråga om lösen af sådant område eller ersättning för dess begagnande hvad som för hvarterda fallet är i denna § föreskrifvet.

4 mom. *Det åligger koncessionsinnehafvaren ensam att kring område, som han enligt denna § fått till sig lösa, hålla stängsel af laggild beskaffenhet.*

Kongl. Maj:ts förslag:

5 mom. Å område, som blifvit enligt denna § inlöst, må lagfart icke koncessionsinnehafvaren meddelas.

Utskottets förslag:

5 mom. Å område, som blifvit enligt denna § inlöst, må lagfart icke koncessionsinnehafvaren meddelas.

15 §.

Innehafvare af koncession må icke ofvan jord taga i besittning eller eljest förfoga öfver annan del af området för koncessionen, än som blifvit honom af bergmästaren anvisad såsom i 12 § sägs.

Visar sig under arbetets fortgång att för detsamma eller för väg till området större utrymme i dagen erfordras, än som är i koncessionen medgifvet, ege koncessionsinnehafvaren att om vinnande af ökad utrymme göra ansökning i den ordning, som för erhållande af koncession är föreskrifven.

16 §.

Under jord må innehafvare af koncession drifva arbetet å hela det område, koncessionen omfattar, allenast med de inskränkningar, att arbetet icke utan sådant tillstånd, som i 13 § öförmäles, får ega rum lodrätt under ett område i dagen med utsträckning af femton meter från sådana byggnader och platser, som i 1 mom. af sagde § äro uppräknade, samt med utsträckning af trettio meter från sådan jernväg eller kanal, som är upplåten för allmän trafik, och att arbete ej heller får verkställas lodrätt under kyrkogård eller begravningsplats.

Hvad i denna § är stadgad om hinder mot arbete under jord vare icke gällande, om hindret tillkommit efter koncessionens meddelande.

Innehafvare af koncession vare berättigad att å hela det område, koncessionen omfattar, under jord drifva arbetet, dock med följande inskränkningar:

a) sådant arbete får icke ega rum lodrätt under kyrkogård eller begravningsplats eller under ett område i dagen med utsträckning af femton meter från kyrka;

b) arbete af förutnämnda beskaffenhet må utan sådant tillstånd, som i 13 § öförmäles, icke verkställas lodrätt under ett område i dagen med utsträckning af femton meter från boningshus och med utsträckning af trettio meter från sådan jernväg eller kanal, som är upplåten för allmän trafik; skolande detta afstånd hvad angår jernväg beräknas från dess närmaste spår; samt

Kongl. Maj:ts förslag:

Utskottets förslag:

c) grufarbete, som bedrifves på mindre djup än trettio meter under jordytan, må utan tillstånd, som i 13 § 1 mom. sägs, icke ske lodrätt under ett område i dagen med utsträckning af femton meter från någon vid gård uppförd, till boningshus ej afsedd åbyggnad eller tomtplats eller trädgård.

Hvad i denna paragraf är stadgadt om hinder mot arbete under jord vare icke gällande, om hindret tillkommit efter koncessionens meddelande.

17 §.

Sker å område, hvarå koncession meddelats, inmutning af mineralfyndighet, som enligt grufvestadgan den 16 Maj 1884 är dertill upplåten, eller meddelas koncession å område, som förut är för annan mineralfyndighet än stenkol inmutadt, må arbete för fyndighetens eftersökande och bearbetande, som verkställles på grund af först vunnen rättighet, icke hindras eller uppehållas af arbete på grund af inmutning eller koncession, som senare tillkommit. Uppstår i detta fall tvist om sättet för drifvande af de särskilda slagen af arbete, bestämme bergmästaren i orten, huru arbetena skola ordnas, så att innehafvare af äldre inmutning eller koncession kan ändamålsenligt drifva sitt arbete med minsta förfång för den senare rättsinnehafvaren.

Sker å område, hvarå koncession meddelats, inmutning af mineralfyndighet, som enligt grufvestadgan den 16 Maj 1884 är dertill *lofgifven*, eller meddelas koncession å område, som förut är för annan mineralfyndighet än stenkol inmutadt, må arbete för fyndighetens eftersökande och bearbetande, som verkställles på grund af först vunnen rättighet, icke hindras eller uppehållas af arbete på grund af inmutning eller koncession, som senare tillkommit. Uppstår i detta fall tvist om sättet för drifvande af de särskilda slagen af arbete, bestämme bergmästaren i orten, huru arbetena skola ordnas, så att innehafvare af äldre inmutning eller koncession kan ändamålsenligt drifva sitt arbete med minsta förfång för den senare rättsinnehafvaren.

Kongl. Maj:ts förslag:

Utskottets förslag:

18 §.

Skada och intrång, som tillskyndas jordegare eller annan genom arbete, som på grund af koncession verkställes, skall ersättas af den, som innehar koncession.

19 §.

Yppas tvist om ersättning, som enligt denna stadga skall utgå, varde frågan, der den ej gäller jordlösen, hvarom i 14 § sägs, pröfvad af tre ojäfvige skiljemän, bland hvilka en utses af hvardera parten och de sålunda utsedde tillkalla den tredje; tredskas den, mot hvilken anspråket väckes, att utse skiljeman, eller kunna de utsedde ej om valet af den tredje sig förena, ege Konungens Befallningshafvande eller rätten i stad och domaren å landet eller utmätningssmannen i orten att på ansökan af den, som anspråket väckt, om valet förordna. Var der till ersättning dömdt, skall den ersättningsskyldige ock förpligtas att gälda kostnaden för skiljemännens sammanträde samt motpartens utgifter å saken; sättes ersättningen ej högre än den ersättningsskyldige före sammanträdet bjudit, stånde hvar sina kostnader och gälde hvardera halfva sammanträdeskostnaden.

Hvad de fleste skiljemännen säga skall, änskönt någondera parten vill söka domaren, gå i verkställighet, der ej domaren eller öfverexekutor annorlunda förordnar; den af parterne, som med beslutet ej nöjes,

Yppas tvist om ersättning, som enligt denna lag skall utgå, varde frågan, der den ej gäller jordlösen, hvarom i 14 § sägs, pröfvad af tre ojäfvige skiljemän, af hvilka hvardera parten utser en och de sålunda utsedde tillkalla den tredje; tredskas den, mot hvilken anspråket väckes, att utse skiljeman, eller kunna de utsedde ej om valet af den tredje sig förena, ege Konungens Befallningshafvande eller rätten i stad och domaren å landet eller utmätningssmannen i orten att på ansökan af den, som anspråket väckt, om valet förordna. Var der till ersättning dömdt, skall den ersättningsskyldige ock förpligtas att gälda kostnaden för skiljemännens sammanträde samt motpartens utgifter å saken; sättes ersättningen ej högre än den ersättningsskyldige före sammanträdet bjudit, stånde hvar sina kostnader och gälde hvardera halfva sammanträdeskostnaden.

Hvad de fleste skiljemännen säga skall, änskönt någondera parten vill söka domaren, gå i verkställighet, der ej domaren eller öfverexekutor annorlunda förordnar; den af parterne, som med beslutet ej nöjes,

Kongl. Maj:ts förslag:

dock ej förment att tvisten under rättens pröfning draga, så framt han sin talan instämmer inom nittio dagar från det skiljemännens beslut honom tillställdes. I skiljemännens beslut skall tydlig hänvisning lemnas om hvad den missnöjde har att iakttaga för tvistens dragande under rättens pröfning.

Vill den, som ersättning fordrar, hellre genast lita domstol än skiljemän till, stånde det honom öppet.

Utskottets förslag:

dock ej förment att tvisten under rättens pröfning draga, så framt han sin talan instämmer inom nittio dagar från det skiljemännens beslut honom tillställdes. I skiljemännens beslut skall tydlig hänvisning lemnas om hvad den missnöjde har att iakttaga för tvistens dragande under rättens pröfning.

Vill den, som ersättning fordrar, hellre genast lita domstol än skiljemän till, stånde det honom öppet.

20 §.

1 mom. Om innehafvare af koncession verkställer arbete utan att pant är enligt 11 § nedsatt, eller förfogar öfver område i dagen, som icke blifvit honom anvisadt af bergmästaren såsom i 12 § sägs, eller sätter sig i besittning af anvisadt område eller af mark för väg innan borgen är enligt 12 § stäld, eller mot bestämmelserna i 16 § under jord drifver arbete å område, som är därför skyddadt, ansvare såsom för åverkan, om åtal derå i laga tid anställes.

2 mom. I fall, hvarom i 1 mom. är sagdt, så ock om koncessionsinnehafvare underlåter att enligt 11 § fylla uppkommen brist i nedsatta medel, eller att ställa sig till efterrättelse föreskrift i fråga om borgen, som af Konungens Befallningshafvande enligt 12 § meddelas, eller att utgifva ersättning enligt

1 mom. Om innehafvare af koncession verkställer arbete utan att pant är enligt 11 § nedsatt, eller *vidtager förfoganden* öfver område i dagen, som icke blifvit honom anvisadt af bergmästaren såsom i 12 § sägs, eller sätter sig i besittning af anvisadt område eller af mark för väg innan borgen är enligt 12 § stäld, eller mot bestämmelserna i 16 § under jord drifver arbete å område, som är *deremot* skyddadt, ansvare såsom för åverkan, om åtal derå i laga tid anställes.

2 mom. I fall, hvarom i 1 mom. är sagdt, så ock om koncessionsinnehafvare underlåter att enligt 11 § fylla uppkommen brist i nedsatta medel, eller att ställa sig till efterrättelse föreskrift i fråga om borgen, som af Konungens Befallningshafvande enligt 12 § meddelas, eller att utgifva ersättning enligt

Kongl. Maj:ts förslag:

14 § 2 mom.; då varde arbetet inställt intill dess hvad i hvarje fall är föreskrifvet blifvit fullgjordt; och åligger det utmätningssmannen i orten, då han derom anlitas, att lemna den för arbetets inställande nödiga handräckning.

Utskottets förslag:

14 § 2 mom.; då varde arbetet inställt intill dess hvad i hvarje fall är föreskrifvet blifvit fullgjordt; och åligger det utmätningssmannen i orten, då han derom anlitas, att lemna den för arbetets inställande nödiga handräckning.

21 §.

Vill koncessionsinnehafvare frånträda koncessionen, göra skriftlig anmälan hos Konungens Befallningshafvande i länet, som har att låta underrättelse härom intagas i länskungörelserna, och upphøre koncessionen från den dag, sådan anmälan skett.

Då koncession sålunda upphört likasom då densamma genom laga kraft egande dom förklarats förverkad, ege den, som innehaft koncessionen, att återfå den af honom enligt 12 § ställda borgen, sedan han visat, att alla frågor om jordlösen inom området för koncessionen blifvit slutligen afgjorda; och vare han derjemte berättigad att, sedan ett år förflutit från koncessionens upphörande, återbekomma så stor del af det enligt 11 § nedsatta belopp, som icke motsvarar anspråk på ersättningsskyldighet, hvarom tvist då kan vara anhängig.

Önskar koncessionsinnehafvare afstå endast från viss del af det område koncessionen omfattar, göra derom ansökning hos Konungen,

Vill koncessionsinnehafvare frånträda koncessionen, göra skriftlig anmälan hos Konungens Befallningshafvande i länet, och upphøre koncessionen från den dag, sådan anmälan skett; *skolande Konungens Befallningshafvande låta underrättelse härom intagas i länskungörelserna.*

Då koncession sålunda upphört likasom då densamma genom laga kraft egande dom förklarats förverkad, ege den, som innehaft koncessionen, att återfå den af honom enligt 12 § ställda borgen, sedan han visat, att alla frågor om jordlösen inom området för koncessionen blifvit slutligen afgjorda; och vare han derjemte berättigad att, sedan ett år förflutit från koncessionens upphörande, återbekomma så stor del af det enligt 11 § nedsatta belopp, som icke motsvarar anspråk på ersättningsskyldighet, hvarom tvist då kan vara anhängig.

Önskar koncessionsinnehafvare afstå endast från viss del af det område koncessionen omfattar, göra derom ansökning hos Konungen,

Kongl. Maj:ts förslag:

och varde ärendet behandladt i den ordning, som för erhållande af koncession är föreskrifven.

Medgifves koncessionsinnehafvare att afstå från en del af området för koncessionen, gälle om återbekommande af det för den delen nedsatta belopp hvad härofvan är i ty fall stadgad.

Utskottets förslag:

och varde ärendet behandladt i den ordning, som för erhållande af koncession är föreskrifven.

Medgifves koncessionsinnehafvare att afstå från en del af området för koncessionen, gälle om återbekommande af det för den delen nedsatta belopp hvad härofvan är i ty fall stadgad.

2 Kap.

Om afgift till jordegaren.

22 §.

Egare af jord inom det område, hvarå koncession meddelats, vare berättigad att, utan deltagande i kostnaden för arbetet, af koncessionsinnehafvaren erhålla en afgift, motsvarande värdet af en femtiondel af de stenkol och i sammanhang dermed förekommande eldfasta leror, hvilka å området vinnas och i dagen uppfordras. Denna afgift skall för hvarje arbetsår erläggas inom utgången af Januari månad nästföljande år. Äro inom området flere jordegare, njute de lott i afgiften, efter som de i jorden ega del.

Egare af jord inom det område, hvarå koncession meddelats, vare berättigad att, utan deltagande i kostnaden för arbetet, af koncessionsinnehafvaren erhålla en afgift, motsvarande värdet af en femtiondel af de stenkol och i sammanhang dermed förekommande eldfasta leror, hvilka å området vinnas och i dagen uppfordras; *egande dock koncessionsinnehafvaren att å denna afgift sig till godo afräkna så stor del, som på det honom enligt 12 § anvisade område i dagen sig belöper i förhållande till hela det område, koncessionen omfattar. Äro inom det senare området flere jordegare, njute de i hvad af afgiften dem samfäldt tillkommer lott efter som de i jorden ega del. Konces-*

*Kongl. Maj:ts förslag:**Utskottets förslag:*

sionsinnehafvaren skall för hvarje arbetsår inom Januari månad nästföljande år till jordegaren eller, der jordegare äro flere, till den person, hvilken de hafva att utse, erlægga hvad enligt denna paragraf jordegare tillkommer.

23 §.

Å kronojord, som under ständig besittningsrätt innehafves eller är till boställe anslagen eller blifvit för kronans räkning till brukning på viss tid åt annan upplåten, skall kronoåbon, boställsinnehafvaren eller den, som eljest besittningsrätten innehar, njuta den jordegaren enligt 22 § tillkommande afgift till godo. Å annan kronojord vare koncessionsinnehafvaren från afgift befriad.

24 §.

Ej må någon för längre tid, än han är egare eller innehafvare af jorden, till annan öfverlåta rättigheten att uppbära afgift, hvarom i 22 § sägs.

25 §.

Fråga om beloppet af den afgift, som enligt 22 § bör jordegare tillkomma, skall, der öfverenskommelse ej kan träffas, pröfvas af skiljemän, såsom i 19 § är föreskrifvet.

3 Kap.

Om arbetsskyldighet och hvilostånd.

26 §.

1 mom. Den årliga arbetsskyldighet, som enligt 8 § skall i koncessionen bestämmas, må icke sättas lägre, än att värdet af arbetet

motsvarar femton dagsverken för hvarje hektar, som koncessionen omfattar till och med etthundra hektar, tio dagsverken för hvarje hektar derutöfver till och med trehundra hektar, och fem dagsverken för hvarje hektar derutöfver.

Denna arbetsskyldighet skall för hvarje kalenderår innan dess slut fullgöras; och räknas första arbetsåret från den 1 Januari året efter det, då koncessionen utfärdades, der ej i följd af tvist för arbetet mött hinder, hvars undanrödjande icke af koncessionsinnehafvaren berott, i hvilket fall arbetsåret räknas från den 1 Januari året efter det, då hindret upphört.

2 mom. För de tre arbetsår, som följa näst efter koncessionens meddelande, må Konungen nedsätta arbetsskyldigheten, dock ej lägre än till en fjerdedel af hvad ofvan är föreskrifvet.

3 mom. Arbete, hvarom i denna paragraf sägs, skall vara af beskaffenhet att kunna främja det ändamål, för hvilket koncessionen beviljats; och må arbete, som uppenbarligen afser tillgodogörande af andra ämnen än stenkolsfyndighet, icke räknas koncessionsinnehafvare till godo i fråga om arbetsskyldighetens fullgörande.

27 §.

Befrielse från stadgad arbetsskyldighet må, på skriftlig ansökning, af bergmästaren beviljas hvarje gång för högst fyra arbetsår, då mot arbetets fullföljande förefinnas väsentliga hinder, som icke kunnat af koncessionsinnehafvaren förekommas, eller andra giltiga anledningar till hvilostånd uppgifvas och styrkas.

Ej må dock hvilostånd medgifvas, om ej arbetsskyldigheten är för minst sex arbetsår fullgjord.

Hvilostånd skall utsättas att gälla från och med den 1 Januari året efter ansökningens ingifvande till den 1 Januari det år, då arbetsskyldigheten skall åter inträda.

28 §.

Sökes hvilostånd för sådan stenkolsgrufva, hvarifrån annan i arbete varande grufva kan under hviloståndstiden blifva af ökad vattentillopp besvärad, må hvilostånd af bergmästaren icke beviljas förr, än antingen egaren till den angränsande grufvan sådant medgifvit, eller visas kan, att öfverenskommelse med honom om vattnets undanhållande under hviloståndstiden träffats, eller ock sökanden stält pant eller borgen,

som blifvit af öfverexekutor godkänd, för all den skada, som under samma tid genom ökadt vattentillopp egaren till angränsande grufva tillskyndas.

Visar det sig, sedan hvilostånd redan är beviljadt, att angränsande grufvor, på sätt förut är nämnt, förnärmas, bestämme bergmästaren de vilkor, hvarunder hviloståndet får tillgodonjutas.

29 §.

Nytt hvilostånd må icke meddelas, med mindre än att arbetsskyldigheten blifvit fullgjord för minst sex arbetsår från den tid, förut beviljadt hvilostånd gått till ända.

30 §.

Beslut om hvilostånd skall genom koncessionsinnehafvarens försorg inom tre månader från det beslutet meddelades uppläsas i kyrkan till socken eller församling, der området för koncessionen är beläget, vid påföljd att hviloståndet eljest förfaller, hvarom erinran bör i beslutet intagas.

31 §.

Försummas utan behörig tillåtelse den i koncessionen bestämda arbetsskyldighet för något arbetsår, vare vid det årets utgång koncessionen och den derpå grundade rätt förverkad, så framt talan derom sker inom två år från utgången af det arbetsår, under hvilket försummelsen egt rum.

Utom den, hvars enskilda rätt är i fråga, må äfven kronans ombudsman tala å försummelse, hvarom i denna paragraf sägs.

32 §.

Då koncessionen förverkats eller eljest upphört att vara gällande, skall all den mark, hvilken koncessionsinnehafvaren enligt 14 § inlöst, hemfalla till jordegaren utan ersättning, dock att koncessionsinnehafvaren må under två år derefter å sådan mark afgiftsfritt behålla qvar byggnader och andra tillhörigheter.

Schakt och gruföppningar samt de i grufvan befintliga, för dess styrka och bestånd nödiga byggnader skola utan lösen tillfalla den, som sedermera i laga ordning förvärfvar rätt till grufvans bearbetande.

4 Kap.

Ordningsstadganden.

33 §.

Bergverksstyrelsen eger att öfver arbete för eftersökande och bearbetande af stenkol utöfva sådan tillsyn, att nödig trygghet beredes arbetsmanskaper, och att icke genom sättet för arbetets drifvande grufvans framtida bestånd äfventyras eller fara för annans egendom uppstår.

Den, som icke ställer sig till efterrättelse föreskrift, som på grund af denna paragraf af bergsöfverstyrelsen eller bergmästaren meddelas, straffes med böter från och med tio till och med fem hundra kronor.

34 §.

Särskildt skall vid grufbrytning iakttagas, att inrättningar för vandring upp och ned i grufvan samt uppfordringslinor äfvensom de maskiner, hvilka för grufdriften användas, underhållas i sådant skick, att olyckshändelse genom bristfällighet derå ej må inträffa.

35 §.

Utan tillstånd af bergmästaren må icke schakt eller gruföppning igenfyllas eller de i grufvan befintliga, för dess styrka och bestånd nödiga byggnader skadas eller förstöras. Den häremot bryter, straffes med böter från och med tio till och med fem hundra kronor.

36 §.

Finner bergmästaren nödigt, att i stenkolsgrufva anstalt göres till trygghet för arbetsmanskaper eller till förekommande af fara för grufvans framtida bestånd eller för annans egendom, ege bergmästaren förelägga koncessionsinnehafvaren att inom viss tid hafva utfört sådan anstalt vid äfventyr, förutom ansvar enligt 33 §, att, efter omständigheterna, det föreskrifna arbetet varder på hans bekostnad genom berg-

mästarens försorg verkställt eller arbetet inställes, till dess sådan anstalt blifvit gjord.

37 §.

Medför arbete i stenkolsgrufva synnerlig våda för arbetsmanskaper, eller drifves det på sådant sätt, att uppenbar fara för grufvans bestånd eller annans egendom derigenom uppstår, ege bergmästaren att förbjuda arbetet; och stående sådant förbud vid magt intill dess, på förd klagan, annorlunda varder af bergsöfverstyrelsen förordnad.

38 §.

Då bergmästaren förordnat om inställande af arbete i stenkolsgrufva, må han, der så nödigt är, för verkställighet deraf anlita kronobetjeningens biträde.

39 §.

Då koncession å annan öfvergått, skall denne, vid bot af etthundra kronor, inom trettio dagar derefter hos bergmästaren derom göra anmälan.

40 §.

Hafva flere del i koncession eller innehafves koncession af bolag, skall för hvarje år utses en föreståndare för arbetet, hvilken är ansvarig för fullgörande af de föreskrifter, hvarom i detta kapitel stadgas.

Val af föreståndare skall anmälas hos bergmästaren.

Sker ej sådan anmälan, är hvarje delegare eller, om koncessionen innehafves af bolag, hvarje ledamot af dess styrelse ansvarig såsom vore han föreståndare för arbetet.

Kongl. Maj:ts förslag:

Utskottets förslag:

41 §.

Öfver stenkolsgrufva, som är under arbete, skall, der icke grufvan i sin helhet är från dagen fullt åskådlig, finnas fullständig och noggrann grufkarta (markscheiderkarta) i skala 1 : 1,500; och böra nya

Öfver stenkolsgrufva, som är under arbete, skall, der icke grufvan i sin helhet är från dagen fullt åskådlig, finnas fullständig och noggrann grufkarta (markscheiderkarta) i skala 1 : 1,500; och böra nya

Kongl. Maj:ts förslag:

grufarbeten inom sex månader å kartan inläggas.

Grufkarta skall, på bekostnad af koncessionsinnehafvaren, upprättas af bergstjensteman eller annan, som af bergsöfverstyrelsen förklarats behörig att verkställa grufmätningar; börande så väl kartan som kompletteringsarbetena uppgöras i två exemplar, deraf det ena skall finnas vid grufvan eller på tillsägelse vara för bergmästaren eller jordegaren derstädes tillgängligt, och det andra insändas till bergsöfverstyrelsen.

Försummar koncessionsinnehafvare hvad sålunda är föreskrifvet, vare straffet böter från och med tio till och med etthundra kronor, och ege bergmästaren låta å hans bekostnad karta upprättas eller kompletteras.

Utskottets förslag:

grufarbeten inom sex månader å kartan inläggas.

Grufkarta skall, på bekostnad af koncessionsinnehafvaren, upprättas af bergstjensteman eller annan, som af bergsöfverstyrelsen förklarats behörig att verkställa grufmätningar; börande så väl kartan som kompletteringsarbetena uppgöras i två exemplar, deraf det ena skall finnas vid grufvan eller på tillsägelse vara för bergmästaren eller *jordegare* derstädes tillgängligt, och det andra insändas till bergsöfverstyrelsen.

Försummar koncessionsinnehafvare hvad sålunda är föreskrifvet, vare straffet böter från och med tio till och med etthundra kronor, och ege bergmästaren låta å hans bekostnad karta upprättas eller kompletteras.

42 §.

Innan den 1 Mars hvarje år skall koncessionsinnehafvaren till bergmästaren insända uppgift å de stenkol och eldfasta leror, som under föregående året brutits och uppfodrads, jemte de öfriga statistiska redogörelser, som bergsöfverstyrelsen kan föreskrifva.

Försummar koncessionsinnehafvare hvad i denna paragraf påbjudes, böte tio kronor; och ege bergmästaren förelägga ytterligare tid, hvarje gång vid vite, ej öfverstigande sjuttiofem kronor.

43 §.

Till böter enligt denna stadga må ej dömas, om å förseelsen följer straff enligt allmän lag.

Böter och viten, som jemlikt denna stadga ådömas, tillfalla kronan.

Till böter enligt denna lag må ej dömas, om å förseelsen följer straff enligt allmän lag.

Böter och viten, som jemlikt denna lag ådömas, tillfalla kronan.

Kongl. Maj:ts förslag:

Saknas tillgång till deras fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän lag.

Utskottets förslag:

Saknas tillgång till deras fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän lag.

44 §.

Öfverträdelse af stadgandena i detta kap. må af allmän åklagare åtalas, der öfverträdelsen af bergstjensteman eller målsegande till åtal angifves.

5 Kap.

Särskilda bestämmelser.

45 §.

För stenkolsgrufva, hvartill rättighet genom inmutning eller annorledes vunnits innan denna stagda träd i kraft, skall grufvestadgan den 16 Maj 1884 i tillämpliga delar lända till efterrättelse, med följande undantag:

a) det afstånd, inom hvilket de i 3 § grufvestadgan angifna boningshus och åbyggnader äfvensom tomtplats och trädgård äro, enligt 11 och 26 §§ i samma stadga, mot grufarbete skyddade, skall i fråga om stenkolsgrufva i stället beräknas till 178,14 meter (100 famnar);

För stenkolsgrufva, hvartill rättighet genom inmutning eller annorledes vunnits innan denna lag träd i kraft, skall grufvestadgan den 16 Maj 1884 i tillämpliga delar lända till efterrättelse, med följande undantag:

a) det afstånd, inom hvilket boningshus och annan i 3 § grufvestadgan angifven åbyggnad äfvensom tomtplats och trädgård äro enligt 11 och 26 §§ i samma stadga skyddade mot grufarbete i dagen och under jord, skall, i öfverensstämmelse med hvad i 2 § 1 stycket af grufvestadgan den 12 Januari 1855 fans förordnadt, beräknas, icke till 200, utan endast till 178,14 meter (100 famnar); dock må de i 16 § af denna lag gifna bestämmelser om koncessionsinnehaf-

Kongl. Maj:ts förslag:

Utskottets förslag:

vares rätt att under jord framdrifva arbetet så nära intill omförmälda byggnader och platser, som i samma paragraf sägs, äfven gälla för innehafvare af äldre stenkolsgrufva, så framt han före arbetets början såsom pant för skada och intrång, som genom detsamma kunna jordegare eller annan tillskyndas, hos Konungens Befallningshafvande nedsätter, i penningar eller obligationer, ett belopp, motsvarande det, hvilket koncessionsinnehafvare enligt 11 § af denna lag har att nedsätta; skolande till grund för beräkning af den del af nämnda belopp, som bestämmes efter antalet hektar, läggas hela ytvidden af de sammanhängande utmål, hvaröfver grufinnehafvare förfogar, eller, i händelse densamma icke uppgår till femhundra hektar, sistnämnda ytvidd.

b) innehafvare af stenkolsgrufva vare berättigad att bearbeta och tillgodogöra sig äfven de eldfaster leror, hvilka i sammanhang med stenkolsfyndigheten förekomma;

c) för stenkolsgrufva skall utmål utläggas, då fyndigheten blifvit genom borrhning undersökt och prof å fyndigheten erhållits; och må i utmål tilldelas ett område af högst 356,28 meter (200 famnar) i längd och bredd;

d) den årliga arbetsskyldigheten för stenkolsgrufva må icke för hvarje inmutadt område eller utmål understiga hvad som i värde motsvarar etthundra dagsverken; och gälla i

b) innehafvare af stenkolsgrufva vare berättigad att bearbeta och tillgodogöra sig äfven de eldfaster leror, hvilka i sammanhang med stenkolsfyndigheten förekomma;

c) för stenkolsgrufva skall utmål utläggas, då fyndigheten blifvit genom borrhning undersökt och prof å fyndigheten erhållits; och må i utmål tilldelas ett område af högst 356,28 meter (200 famnar) i längd och bredd;

d) den årliga arbetsskyldigheten för stenkolsgrufva må icke för hvarje inmutadt område eller utmål understiga hvad som i värde motsvarar etthundra dagsverken; och gälla i

Kongl. Maj:ts förslag:

fråga om arbetets beskaffenhet hvad i 26 § 3 mom. af denna stadga är föreskrifvet;

e) afgift i stället för arbetsskyldighet enligt 41 § gufvestadgan må icke för stenkolsgrufva ega rum;

f) hvilostånd å stenkolsgrufva må icke enligt 44 § grufvestadgan förlängas; ej heller får nytt hvilostånd å grufvan meddelas, med mindre än att arbetsskyldigheten blifvit fullgjord för minst sex år från den tid, förut beviljadt hvilostånd gått till ända;

g) om ordningen för grufdriften skall för innehafvare af stenkolsgrufva gälla hvad i 4 kap. af denna stadga är för innehafvare af koncession föreskrifvet;

h) den tid, inom hvilken enligt 21 § grufvestadgan det för utmåls tilldelande erforderliga arbete skall vara fullgjordt och ansökning om utmål ingifven, skall i fråga om stenkolsgrufva, som ej erhållit utmål före den 1 Januari 1887, beräknas från sagde dag.

Utskottets förslag:

fråga om arbetets beskaffenhet hvad i 26 § 3 mom. af denna lag är föreskrifvet;

e) afgift i stället för arbetsskyldighet enligt 41 § gufvestadgan må icke för stenkolsgrufva ega rum;

f) hvilostånd å stenkolsgrufva må icke enligt 44 § grufvestadgan förlängas; ej heller får nytt hvilostånd å grufvan meddelas, med mindre än att arbetsskyldigheten blifvit fullgjord för minst sex år från den tid, förut beviljadt hvilostånd gått till ända;

g) om ordningen för grufdriften skall för innehafvare af stenkolsgrufva gälla hvad i 4 kap. af denna lag är för innehafvare af koncession föreskrifvet;

h) den tid, inom hvilken enligt 21 § grufvestadgan det för utmåls tilldelande erforderliga arbete skall vara fullgjordt och ansökning om utmål ingifven, skall i fråga om stenkolsgrufva, som ej erhållit utmål före den 1 Januari 1887, beräknas från sagde dag.

46 §.

Har anmälan om inmutning af stenkolsfyndighet enligt 3 och 4 §§ grufvestadgan den 12 Januari 1855 skett, men, i följd af Kongl. kungörelsen angående förbud tills vidare mot utfärdande af mutsedlar å stenkolsfyndigheter den 24 Maj 1872, mutsedel å fyndigheten ej

Har anmälan om inmutning af stenkolsfyndighet enligt 3 och 4 §§ grufvestadgan den 12 Januari 1855 skett, men, i följd af Kongl. kungörelsen angående förbud tills vidare mot utfärdande af mutsedlar å stenkolsfyndigheter den 24 Maj 1872, mutsedel å fyndigheten ej

Kongl. Maj:ts förslag:

blifvit meddelad; då ege den, hvilken enligt grufvestadgan varit till inmutning berättigad, företråde framför annan till koncession å det område, som utgjort föremål för inmutningen, derest han inom ett år efter det denna stadga trädt i kraft å området söker koncession i den ordning 2 § innehåller. Göres ej sådan ansökning inom nämnda tid eller afslås koncessionsansökningen, vare anmälan, hvarom i denna paragraf är sagdt, förfallen.

Utskottets förslag:

blifvit meddelad; då ege den, hvilken enligt grufvestadgan varit till inmutning berättigad, företråde framför annan till koncession å det område, som utgjort föremål för inmutningen, derest han inom ett år efter det denna lag trädt i kraft söker koncession å området i den ordning 2 § innehåller. Göres ej sådan ansökning inom nämnda tid eller afslås koncessionsansökningen, vare anmälan, hvarom i denna paragraf är sagdt, förfallen.

47 §.

Vill egare af stenkolsgrufva, hvarom i 45 § sägs, å densamma söka koncession, då skall, om koncession vinnes, den äldre rättigheten till grufvan upphöra att vara gällande från den dag, koncessionen meddelades.

48 §.

Klagan öfver bergmästares beslut må föras hos bergsöfverstyrelsen genom besvär, som skola, vid talans förlust, dit insändas i mål från Norrbottens, Vesterbottens, Jemtlands och Vesternorrlands län innan klockan tolf å fyrationdefemte dagen och i mål från öfrige orter i riket innan klockan tolf å trettionde dagen från delfåendet af det beslut, som öfverklagas.

Denna stadga skall träda i kraft den 1 Januari 1887, då grufvestadgan den 12 Januari 1855 samt förordningen angående villkoren för utländings behörighet att inom riket bearbeta inmutad mineralfyndighet eller idka grufdrift den 12 April

Denna lag skall träda i kraft den 1 Januari 1887, då grufvestadgan den 12 Januari 1855 samt förordningen angående villkoren för utländings behörighet att inom riket bearbeta inmutad mineralfyndighet eller idka grufdrift den 12 April

Kongl. Maj:ts förslag:

1872 i de delar, der dessa författningar jemlikt grufvestadgan den 16 Maj 1884 ännu lända till efterrättelse, skola upphöra att gälla.

Utskottets förslag:

1872 i de delar, der dessa författningar jemlikt grufvestadgan den 16 Maj 1884 ännu lända till efterrättelse, skola upphöra att gälla.

Stockholm den 10 April 1886.

På Lag-Utskottets vägnar:

AXEL BERGSTRÖM.

Reservationer:

af Herrar *Bergström, Claëson, Ericsson, Leffler, F. Andersson* i Helgesta och *C. Persson* i Stallerhult i fråga om 22 §, hvari reservanterne föreslå den ändring, att orden »en femtiondedel» utbytas emot »en hundradel»;

af Herr *Hasselrot* beträffande 22 och 45 §§;

af Herrar *Hans Andersson* i Nöbbelöf, *J. Anderson* i Tenhult och *J. Bengtsson* i Gullåkra i afseende å 45 §;

af Herr *Thomasson* rörande 5 §, hvaruti reservanten föreslår den ändring, att koncessionsområde må bestämmas till högst ett tusen hektar; samt

af Herr Grefve *Strömfelt*: »I 1855 års grufvestadga, ännu gällande för stenkolsfyndighet, är det jordegare medgifvet att sist vid utmålsläggning ingå i ett grufföretag. Han är då skyldig att för sin anpart deltaga i hela anläggningskostnaden, i förlag, arbetskostnad och möjlig förlust, men berättigad till proportionerlig andel i den vinst, företaget lemnar.

Det föreliggande förslaget förändrar denna jordegares ställning till grufarbete så genomgripande, att han för delaktighet deruti ej allenast undgår *alla* med grufarbetet förenade utgifter och förluster, och ändock erhåller 2 procent å den vinst, företaget lemnar, utan dertill en årlig inkomst äfven *å grufegarens utgifter, arbets- och aflöningspenningar* å uppfordrade fyndigheter, beräknad till 2 procent.

Hvarje stenkolsföretag i Sverige har hittills haft en period, under hvilken det kämpat för sin tillvaro, och aflöningspenningarne till arbetsmanskapet måst af styrelsen, mot dess borgen, upplånas. Vid sådana tillfällen skall bäst framstå det för industrien nedtryckande uti att låta grufegaren till jordegaren betala 2 procent äfven på dessa penningar.

Erfarenheten från mer än 100 år har visat, såväl att stenkolsgrufvor i Sverige kräft millioner i anläggnings- och förlagskapital, som ock att flera decennier åtgått, innan *någon* ränta derå kunnat vinnas. Än i denna stund är det endast *en* grufva, hvilken likväl började att bearbetas under förra århundradet, som lemnar någon ränteutdelning till *nuvarande* aktieegare.

Vid sådant förhållande och med erfarenhet om den förlust, stenkolsgrufvor städse lemnat under första perioden af deras tillvaro, bör en *ny* afgift till jordegare, för hvars erhållande denne hvarken får vidkännas arbete, kostnad eller besvär, icke sättas så hög, att den verkar allt för nedtryckande för industrien och rent af motverkar företagsamhet. Detta anser jag den föreslagna afgiften komma att göra.

På grund af det anförda får jag vördsamt yrka, att 22 § erhåller följande lydelse:

Egare af jord inom det område, hvarå koncession meddelats, vare berättigad att, utan deltagande i kostnaden för arbetet, af koncessionsinnehafvaren erhålla en afgift, motsvarande värdet af *en hundraedel* af de stenkol och i sammanhang dermed förekommande eldfasta leror, hvilka etc. — — — jordegare tillkommer.»

Herrar *Thomasson* och *F. Andersson* i Helgesta hafva begärt få här antecknad, att de icke inom Utskottet deltagit i den slutliga behandlingen af 45 §.

Bilagor till Lag-Utskottets Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition N:o 4, med förslag till stadga angående eftersökande och bearbetande af stenkolsfyndigheter.

I.

Till Konungen.

Sedan i nåder utsedde komiterade den 13 Juni innevarande år till Eders Kongl. Maj:t afgifvit betänkande och förslag till stadga angående eftersökande och bearbetande af stenkolsfyndigheter, har Eders Kongl. Maj:t genom nådig remiss den 17 derpå följda Juli, med öfverlemnande, i tryckt exemplar, af sagda betänkande och förslag, anbefalt Kommerskollegium att, efter det Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Malmöhus och Kristianstads län äfvensom dessa läns Hushållningssällskaps Förvaltnings-Utskott samt Bergmästaren i Södra Bergmästaredistriktet blifvit i ämnet hörda, afgifva underdånigt utlåtande rörande omförmälda betänkande och förslag; och får, i sådant afseende, Kollegium, som från bemälda Befallningshafvande, Förvaltnings-Utskott och Bergmästare infordrat underdåniga, till Eders Kongl. Maj:t stälda yttranden i ärendet, nu, med återställande af remisshandlingen och öfverlemnande af dessa yttranden, i underdånighet anföra följande:

§§ 1—7.

Det afgifna förslaget är grundadt på det så kallade koncessions-systemet. Mot ett dylikt system i afseende å rätt att tillgodogöra sig vissa mineralrikets alster, sådant systemet finnes tillämpadt i Frankrike, kan anmärkas, att detta system lägger ett band på den handlingsfrihet, som inom näringarna numera temligen allmänt anses vara berättigad och såväl för det allmänna som näringarna sjelfva gägnelig, utan att dock genom systemets tillämpning vinnes behörig trygghet med hänsyn

till de fördelar, hvilkas ernående dermed åsyftas; och denna företag-samheten hämmande inskränkning ökas än mer derigenom, att äfven för det fall att den, som uppdagat en mineralanledning, vid ansökning om koncession derå visar sig ega duglighet och förmåga i öfrigt att drifva arbetet å fyndigheten, han likväl icke kan med visshet påräkna att undfå tillstånd att tillgodogöra sig den fyndighet han upptäckt, utan äfventyrar att få stå tillbaka för en annan, som dessförinnan icke med fyndigheten tagit någon befattning. Svårigheter måste ofta om ej alltid möta för en myndighet att på förhand bestämna, huru ett enskildt företag skall med mesta utsigt till framgång genomföras, äfvensom bedöma hvem som är företrädesvis lämplig att anlägga och fullfölja detsamma. Dessutom kan icke förutses, huruvida, i det fall att rätten till koncessionen genom arf eller köp öfvergår till annan än den ursprunglige innehafvaren, de från början såsom garantier för företagets ändamåls-enliga drifvande betraktade förhållanden skola fortfara att ega bestånd.

Emellertid förekommer enligt den franska bergverkslagen koncession endast i afseende å rättighet att anlägga arbete å och tillgodogöra sig det eller de mineralrikets alster, som verkligen blifvit anträffadt eller anträffade, under det att eftersökande af sådant eller sådana alster förutsättes hafva, innan någon koncession kan meddelas, blifvit verkställt.

I det nu framlagda förslaget deremot är äfven rättigheten att eftersöka det i förslaget åsyftade mineralet gjord beroende af att koncession å rättigheten att bearbeta den mineralanledning, som skall eftersökas, erhållits. Såsom stöd för ifrågaställandet af en sådan anordning åberopas förhållandet, att i svenska grufvelagstiftningen den grundsatsen alltid varit gällande, att myndighets tillstånd till grufvearbete innefattade rätt på en gång till eftersökande och bearbetande af det åsyftade mineralet, hvilket förhållande komiterade förmåla sig anse hafva ledt till större enkelhet och reda i lagstiftningen. Hvad af komiterade sålunda förmenats hafva varit egnadt att innebära en fördel har eljest af mången, och väl icke utan skäl, betraktats såsom en brist, för så vidt med eftersökande förstås åtgärd för uppdagande af att mineralanledning, hvarå arbete skulle få, i kraft af det meddelade tillståndet, anläggas, vore verkligen till finnandes. Utom det i och för sig oegentliga i att innan sådant blifvit behörigen styrkt upplåta en mineralanledning till bearbetande, såsom vore dess tillvaro på platsen ådagalagd, kan en af offentlig myndighet utfärdad handling, innefattande en dylik upplåtelse, lätt nog för den, som icke närmare satt sig in i förhållandena, få eller gifvas sken af att representera ett värde, som den icke eger, samt dy-medelst användas såsom en lockelse till spekulationer, i ett stort antal

fall ledande till känbara förluster; och hvad erfarenheten i denna del gifvit vid handen, särskildt med hänsyn till inmutning af uppgifna stenkolsanledningar, kan inhemtas af, bland annat, de under en följd af år i stor skala bedrifna, med rätta öfverklagade, missbruk att söka och uttaga mutsedlar å stenkolsfyndigheter, om hvilkas tillvaro man icke egde någon kännedom, ej för att å de uppgifna fyndigheterna anlägga något slags undersöknings- eller grufvearbete, utan endast för att göra mutsedlarne till en handelsvara; en industri, som skulle saknat förnämsta villkoret för sin tillkomst, derest i stället för mutsedlarne, med de i dem gjorda upplåtelser af mineralfyndigheter, utfärdats allenast bevis om tillstånd att eftersöka, huruvida några sådana fyndigheter funnes att tillgå. Kollegium har i underdånigt utlåtande den 30 December 1878 angående då af särskilda komiterade afgifvet förslag till grufvestadga lemnat utredning rörande anledningen till upptagandet i den år 1855 utfärdade grufvestadgan af sådan föreskrift, att inmutning kunde ega rum utan föregånget eftersökande och anträffande af mineralanledningen, liksom ock dels uppvisat det oegentliga i en dylik föreskrift, dels omförmält, att i andra uppgifna länder, der inmutningsrätt förekomme, vore gällande bestämmelser om vidtagandet af en förberedande eftersökningsåtgärd såsom erforderlig för vinnandet af den åtkomst till mutbar mineralanledning, som enligt nyssnämnda grufvestadga kunde ernås på grund af inmutning.

Att äfven vid fråga om meddelandet af koncession å mineralfyndighet uttrönt bör vara, att å den uppgifna platsen sådan fyndighet verkligen finnes att upplåta, lär likaledes följa af sakens egen beskaffenhet. Ett föregånget eftersökande härutinnan är ock af nöden, på det att vederbörande må få sig bekant hvad om mineralanledningen är behöfligt att känna för att kunna, på sätt i § 2 af förslaget omförmäles, i ansökningen om koncession lemna uppgift ej mindre å det jordområde, hvarå koncession sökes, än äfven å huru stor ytvidd i dagen inom sagda område, som sökanden anser sig för arbetet behöfva; hvilken uppgift måste, såsom lätt inses, vara i begge dessa delar beroende af förvärfvad kännedom om fyndighetens läge, utsträckning och förekomstsätt i öfrigt. Icke heller lär den i samma paragraf omförmälda karta öfver området, der detta befinnes å annans mark, alltid kunna redan vid tiden för ansökningen om undfående af den rätt, som skulle medföra behörighet att beträda sådan mark, af sökanden anskaffas. Väl hafva komiterade i sistnämnda afseende såsom likartade fall uppstält »mål rörande expropriation af mark för jernvägar, kanaler och dylika anläggningar»; men dervid möter den väsentliga skiljaktigheten, att vid ansökningen om

expropriation för så beskaffad anläggning koncession å anläggningen redan blifvit beviljad och sålunda kan för vidtagandet af mått och steg till kartas upprättande åberopas, ett förhållande, som här icke eger rum, hvadan de för jemförelse valda fallen i sjelfva verket icke äro likartade eller jemförliga.

Efterlefnaden af en föreskrift i den rigtning, att sökande efter stenkolsanledning icke finge ega rum utan för ändamålet vunnen koncession, torde ock blifva vanskligt att för alla händelser upprätthålla. Svårigen lär nemligen en jordegare eller jordinnehafvare kunna förhindras att å den mark, han eger eller innehar, sjelf vidtaga eller låta annan vidtaga åtgärder, som gå ut på eftersökande af det nämnda mineralet, äfven om syftet med åtgärderna förebäres vara ett annat, såsom undersökande af markens eller grundens beskaffenhet, sökande efter vissa jord- ler- eller bergarter, borrhning för uppdagande af vattentillgång, m. m. Också förutsättes i § 7 af förslaget, att fyndigheten kan eller skall vara upptäckt, då ansökning om koncession inkommer, hvarjemte, enligt samma §, den, som visar sig hafva upptäckt fyndigheten, skulle vara berättigad att, om en annan erhåller koncession, af denne undfå skälig godtgörelse för upptäckten. I motiven till nyssnämnda § förmåles, det komiterade ansett, att, »för uppmuntran till sökande efter nya stenkolsfyndigheter», denna godtgörelse »här likasom i Frankrike» bör tillkomma upptäckaren. Att en dylik godtgörelse i Frankrike framhållles såsom en uppmuntran att anställa berörda slags sökande står väl tillsammans med förutsättningarna för den derstädes gällande bergverkslagen, enligt hvilken, såsom ofvan antydts, eftersökandet af mineralanledningen är en fristående åtgärd, som skall föregå ansökningen om koncession och är af denna helt och hållet oberoende. Men att, på sätt i förslaget och det derjemte afgifna betänkandet skett, å ena sidan göra rättigheten till eftersökande af en mineralanledning beroende af att koncession å anledningen erhållits, samt å andra sidan framhafva en eventuel godtgörelse såsom uppmuntran att innan koncession meddelats, och således utan det tillstånd densamma innebär, verkställa eftersökandet, låter icke förlika sig med följdriktighetens fordringar.

Skall koncessionssystemet läggas till grund för lagstiftningen angående rätt att bearbeta stenkolsfyndighet inom landet, synas alltså omständigheterna kräfva, att här, likasom i Frankrike, eftersökandet af mineralet för dettas uppdagande och styrkandet af att den angifna fyndigheten verkligen är till finnandes å det uppgifna området böra föregå handläggandet af frågan om meddelande af koncession å rätt till bearbetande af fyndigheten. För ordnandet af denna angelägenhet torde

då, på sätt likaledes i Frankrike är stadgadt, böra uppställas föreskrifter i den rigtning, att, under det en hvar är oförhindrad att å egen eller af honom disponerad grund vidtaga eftersökningsåtgärden, för eftersökande af mineralet å annans mark erfordras jordegarens eller jordinnehafvarens medgifvande i saken eller, der detta vägras, tillstånd af vederbörlig myndighet att under fastställd tid och på sådana vilkor i öfrigt, som anses böra för ändamålet bestämmas, inom visst erforderligt område eftersökandet anställa. I sådant afseende tillåter sig Kollegium, som i förberörda underdåniga utlåtande den 30 December 1878 yttrat sig angående vissa allmänna grunder för stadganden i fråga om eftersökningsåtgärder för vinnande af rätt till inmutning af mineralanledning, härvid foga dels utdrag ej mindre af franska bergverkslagen af den 21 April 1810 i hvad angår eftersökningsåtgärder för vinnande af koncession (Bil. A), än äfven af en instruktion af den 3 Augusti samma år angående tillämpningen af nämnda lag (Bil. B), dels ock den i anmärkning till sagda instruktion omförmälda »ordonnance royale» af den 19 Augusti 1832 (Bil. C), angifvande den form, i hvilken tillåtelse till här åsyftade eftersökningsarbeten i nyssnämnda land meddelats. Utom den förändrade uppställning af sjelfva förslaget, som införandet af nu förordade stadganden rörande särskilda, meddelandet af koncession föregående undersökningsarbeten måste påkalla, skulle, såsom endast torde behöfva antydvas, detta äfven betinga en i viss mån annan lydelse af de paragrafer af förslaget, som af förändringen berördes.

Derjemte synes skäl förekomma att taga i öfvervägande, huruvida det icke skulle vara lämpligt att i författningen införa en bestämmelse af det innehåll, att, der flere sökande anmäla sig till erhållande af koncession å samma fyndighet, den af desse, som visade sig hafva upptäckt fyndigheten, skulle, om koncession meddelas, ega företräde att till undfående af koncessionen komma i åtanke, derest han nöjaktigt, och så vidt sådant låter sig på förhand ådagaläggas, styrker att, såsom i § 2 af förslaget säges, arbetet kan af honom ändamålsenligt utföras, och att nödiga tillgångar dertill stå till sökandens förfogande. Genom en bestämmelse i denna rigtning skulle den ofvan omförmälda, med koncessionssystemet förenade inskränkning i företagsamhetens göranden och låtanden ej oväsentligen minskas, på samma gång likväl tillfälle vore beredt att genom pröfning i hvarje särskildt fall af de omständigheter, upptäckaren hade att till stöd för sin framställning i ämnet åberopa, söka vidmakthålla den grundsatsen för fyndighetens upplåtande, att, så vidt i ty mål på denna väg sig göra låte, ej mindre det allmännas än näringens intressen främjades och tillgodosåges. En föreskrift i denna syftning skulle jemväl

ställa saken på den ståndpunkt, att de af lagstiftningen beroende grundläggande villkoren, i fråga om åtkomst till fyndigheten, för den här afsedda delen af bergshandteringen blefve i principiellt hänseende mindre skiljaktiga än eljest från enahanda villkor för den del af samma handtering, beträffande hvilken inmutningsrätt är gällande, under det att de fördelar, som må kunna härflyta af förpröfningen inom koncessionssystemet, i hufvudsak komme näringsgrenen till godo, liksom gifvet är, att en så beskaffad anordning, genom hvilken upptäckaren kunde, der han visade sig och sina tillgångar nöjaktigt motsvara för ändamålet uppställda skäliga fordringar, hafva en något så när påräknelig utsigt att komma i åtnjutande af den fyndighet han upptäckt, skulle för personer med de insigter, den erfarenhet och de ekonomiska hjälpkällor, som kunde sätta dem i tillfälle att i fruktbarande mån utöfva handteringen, verka manande att egna sig åt de för upptäckandet erforderliga undersökningar på helt annat sätt än en, måhända i de flesta fall öfvervägande, sannolikhet att få låta sig nöja allenast med en utlofvad godtgörelse för upptäckten, eller med hvad i äldre författningar benämndes »hittelön».

§ 8.

Förutom hvad enligt § 8 af förslaget skall i koncessionen utsättas, i hvilket afseende äfven torde få hänvisas till hvad här nedan vid § 12 är antydt, synes i koncessionen jemväl böra, i likhet med hvad i Frankrike sker, meddelas de föreskrifter och bestämmas de villkor, som kunna vara särskildt påkallade för det fall koncessionen afser.

§ 11.

Hvad angår de i § 11 mom. b upptagna bestämmelserna i afseende å de belopp, hvilka skulle nedsättas såsom pant för skada och intrång, kan, äfven under det i motiven gjorda antagandet, att hela den för koncessionsområdet deponerade summan i hvarje fall får tagas i anspråk, ifrågakställas, huruvida de angifna beloppen må i alla händelser vara för ändamålet tillräckliga, enär, bland annat, skadan och intrånget kunna vara sådana, att skälig ersättning därför ej alltid kan vinnas genom beräkning efter koncessionsområdets storlek. Lämpligare torde då vara att såsom depositionsbelopp för rättighet att, sedan koncession efter ofvan föreslaget, behörigen verkställdt, undersökningsarbete erhållits, börja grufvearbetet, bestämma en viss minimisumma, större än den i

paragrafen för »endast borrningsarbete» upptagna, af tvåtusén kronor, förutom det efter koncessionsområdets storlek beräknade belopp, hvilket torde böra sättas till minst femtio kronor för hvarje hektar och kunna, der omständigheterna sådant för särskilda fall föranleda, i koncessionsurkunden efter samma omständigheters kraf höjas. Då det dessutom kan för åtskilliga vederbörande vara af vigt att hafva sig bekant ej mindre att depositionssumman blifvit behörigen insatt, än äfven i hvad mån samma summa oafkortadt står inne eller är genom gjord utbetalning mer eller mindre medtagen, torde lämpligt vara, att Konungens Befallningshafvande vid sådan utbetalning genom kungörande meddelar kännedom om, huru sig härmed förhåller.

§ 12.

I § 12 förutsättes att, såsom ock nödigt är, karta öfver koncessionsområdet skall vara upprättad; men då någon föreskrift härom icke är i förslaget upptagen, torde stadgande derom böra införas, hvilket synes lämpligen kunna ske i samband med de i § 8 meddelade bestämmelser. Likaledes, och då ett exemplar af denna karta, utvisande jemväl det, enligt § 12, af bergmästaren å »koncessionskartan» inlagda område för arbete i dagen, m. m., bör finnas att tillgå i bergmästarearkivet, torde föreskrift härom äfvensom om skyldighet för koncessionsinnehafvaren att bekosta äfven ett för sagda ändamål af behörig person affattadt kart-exemplar böra i samband med bestämmelserna i § 12 införas.

§ 13.

I § 13 mom. 1 är ett område af 200 meter från vissa åbyggnader äfvensom från tomtplats och trädgård fridlyst för arbete i dagen. I mom. 2 af samma paragraf deremot säges, att dylikt arbete ej må sträcka sig »inpå» kyrkogård eller begravningsplats. Härvid vill synas såsom om skäl icke saknades att, i likhet med hvad iakttagits i mom. 1 för deri omförmälda byggnader och platser, bestämman ett fridlyst område äfven omkring »kyrkogård» med derå uppförd byggnad. Detta synes jemväl betingadt för att uppbära den i motiven till § 16 gjorda förut-sättningen, att det genom bestämmelserna i § 13 skulle vara sörjdt för att arbetet ofvan jord ej må förläggas »så nära» de i sistnämnda paragraf uppräknade byggnader och »platser», att skada eller alltför stor olägenhet af arbetet uppstår. En sådan fridlysning bör icke heller kunna, i jemförelse med fridlysning kring de till ett vida större antal uppgående

enskilda byggnader och platser af berörda slag, på det hela i nämnvärd mån verka hindrande för grufvearbetet.

I förslaget är icke upptagen någon bestämmelse om begränsande af koncessionsinnehafvarens rätt att å det honom anvisade område i dagen uppföra byggnader. Under tillämpning af år 1855 års grufvestadga har grufegares befogenhet härutinnan väl gemenligen varit inskränkt till uppförande endast af sådana byggnader, som funnits för grufvedriften erforderliga; och i grufvestadgan af den 16 Maj 1884 §§ 15 och 30 är förbud meddeladt att, vare sig under försöksarbetet eller sedan utmål blifvit lagdt, i vidsträcktare mån än för detta ändamål å inmutadt område eller inom utmål anbringa några byggnader. I motiven till § 8 af förslaget hafva komiterade framhållit vigten af att arbetarebostäder må finnas att tillgå i närheten af grufvan. Och då under vissa förhållanden giltiga skäl kunna tala för att sådana bostäder må, der behovet påkallar, få uppföras å det åt koncessionsinnehafvaren upplåtna område i dagen, synes sådant icke böra honom förvägras. Men, till undvikande af missbruk, torde böra föreskrifvas, att å ifrågavarande område icke må utan vederbörandes medgifvande uppföras andra byggnader än de, som äro för den egentliga grufvedriften och till bostäder åt dervid använda arbetare erforderliga.

§ 14.

På sätt Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Malmöhus län hemställt, torde i fråga om den i § 14 omförmälda lösen för jordområde böra tilläggas föreskrift derom, att jemväl med lösesunmans utbetalning och villkoren därför skall förfaras i enlighet med gällande författning angående jords och lägenhets afstående för allmänt behof.

§ 16.

Såvidt af motiven till § 16 kan slutas, hafva komiterade, på anförda skäl, varit af den mening, att det icke kunde medgifvas den, som innehar koncession, »att utan vederbörande egares eller innehafvares tillstånd med arbetet gå under de i § 13 uppräknade byggnader och platser eller närmare intill dessa efter lodlinien räknadt än 15 meter». Bland de i § 13 uppräknade platser, som sålunda angifvits böra fridlysas mot arbete under jord, äro ock kyrkogård och begravningsplats. Men af texten i § 16 följer, att då frågan der gäller endast »sådana

byggnader och platser, som i 1 mom. af sagde (13) § äro uppräknade», de i § 13 mom. 2 omförmälda platserna »kyrkogård eller begravningsplats» icke äro i detta hänseende fridlysta, hvadan grufvearbete skulle kunna under dag drifvas icke blott intill sådana platser efter lodlinien räknadt, men äfven under dem, utan all inskränkning ens i fråga om närheten till jordytan, eller det djup, hvarå arbetet fortginge. Emellertid lär det vara i sin ordning, att så beskaffade platser i detta afseende njuta samma hägn, som är tillerkänt »tomtplatser och trädgårdar», enär väl äfven här saken angår sådana rättigheter, att, såsom det heter i motiven, »kränkning deraf icke kan med penningar ersättas», samt, på sätt komiterade anmärkt, brytningen gemenligen försiggår i trakter, der »äfven med iakttagande af all möjlig försigtighet» förorsakandet af skada »allt emellanåt torde ifrågakomma».

§ 17.

Såsom lätt inses, måste ett förhållande sådant som det i § 17 angifna, eller att ej mindre inmutning, enligt grufvestadgan af den 16 Maj 1884, finge ske å område, hvarå koncession meddelats, än äfven koncession stode att vinna å område, som vore inmutadt för annan mineralanledning än stenkol, kunna vålla ömsesidigt störande olägenheter och förvecklingar för dem, som mände hafva anlagt och hade att drifva de olikartade grufvearbetena, hvilka olägenheter och förvecklingar det ej sällan kunde möta synnerligen stora, om ej oöfvervinneliga, svårigheter för bergstjenstemannen att på ett tillfredsställande sätt undanröjda eller afhjelpa, helst dervid kunde uppstå tvistefrågor, som ej gerna läte sig ensamt i administrativ väg afgöras; hvarjemte den i § 21 af nyssberörda grufvestadga utmålsegare tillerkända rätt att med andras uteslutande sitt arbete inom utmålet drifva onekligen skulle genom att tillstādja annat grufvearbete inom samma utmål lida inskränkning; men då vid tillämpning å tvenne till bergverksnäringen hörande grenar af skiljaktig lagstiftning, ordnad å ena sidan efter de grunder, som i gällande grufvestadga vunnit uttryck, samt å andra sidan med hänsyn till införandet af ett s. k. koncessionssystem, förutsättningarna i fråga om hvad i ena och andra afseendet är åsyftadt att vinna synas knappt, med bibehållen följdriktighet, lemna annan utväg öppen än att söka så vidt ske kan förmedla de stridiga krafven, har, i betraktande häraf, Kollegium ansett omständigheterna icke medgifva att nu förorda ett utelemnande af de i nämnda § 17 föreslagna bestämmelserna.

§ 21.

Finnes det formenligt, att ett genom Konungens beslut tillkommet rättsförhållande af här ifrågavarande beskaffenhet må, såsom i § 21 är föreslaget, upphöra endast på anmälan hos Konungens Befallningshåfvande, lærer det likväl vara påkalladt dels att, innan sådan anmälan medför koncessionens upphörande och bevis derom kan meddelas, bergmästaren får sig yttra i fråga om det skick, hvari grufveanläggningen finnes, dels att, då till följd af berörda anmälan koncessionen må hafva upphört att vara gällande, sådant ej mindre kungöres till ledning för dem, hvilkas rätt kan vara af saken beroende, med erinran särskildt till den eller de vederbörande, som må hafva »anspråk på ersättnings-skyldighet» i ärendet, att inom viss tid med uppgift derom inkomma, än äfven meddelas bergmästaren, som bör ega kännedom om den inträdda förändringen. På enahanda sätt torde ock böra förfaras för det fall, att anmälan i fråga om koncessions upphörande skulle finnas böra ske hos Konungen, liksom ock erforderligt synes vara, att, då koncession genom laga kraft egande dom förklarats förverkad, den hos Konungens Befallningshåfvande ställda borgen och i öfrigt nedsatta säkerhet icke må återbekommas förrän efter det kungörande af ofvannämnda slag egt rum och dervid utsatt tid för anspråks anmälande gått till ända utan yppad giltig anledning att borgen och säkerheten vidare qvarhålla.

§ 26.

Af innehållet i den i § 26 mom. 1 rörande värdet af den årliga arbetsskyldigheten upptagna föreskriften framgår, att sagda skyldighet skulle kunna sättas högre än till det värde, som i paragrafen angifves; och vid jemförelse af denna föreskrift med motiven till § 8 visar sig, att komiterade hyst den meningen, att vid konkurrerande ansökningar arbetsskyldighetens bestämmande skulle kunna varda beroende deraf, att den ene sökanden i detta afseende öfverbjöde den andre. Då detta strider mot begreppet af försvarsarbete, hvilket arbete har till uppgift att motsvara det minimum af verksamhet, som lagstiftaren pröfvar skäligt bestämma såsom vilkor för bibehållandet af rättigheten till en upplåten fyndighet, och arbetets utsträckande öfver detta minimum måste i näringsidkarens berättigade intresse öfverlemnas åt honom sjelf att reglera, såsom varande betingadt af omständigheter, i hvilka staten icke har att omedelbarligen ingripa, torde, äfven för det fall att hvad Kollegium här ofvan ifrågaställt derom, att under vissa förhållanden tillerkänna upp-

täckaren företråde till undfående af sökt koncession icke skulle vinna nådigt godkännande, måttet för värdet af försvarsarbete böra upptagas enligt en efter koncessionsområdets storlek afpassad, för alla förekommande fall fastställd, beräkningsgrund; i samband hvarmed berörda mom. 1 af § 26 synes till undvikande af tvetydighet böra, i hvad angår uttrycket »må icke sättas lägre», förändras och lämpligen kunna i denna del så affattas, att innehållet, i likhet med motsvarande föreskrift i § 39 af 1884 års grufvestadga, angifver åliggande att verkställa minst så mycket arbete, att värdet deraf motsvarar det antal dagsverken, som i det ifrågavarande mom. 1 af § 26 omförmäles.

Derest stadganden angående särskild och förberedande undersökningsåtgärd för tillkomst af koncession i författningen upptagas, varder det i § 26 mom. 2 införda medgifvandet obehöfligt, under det att i motsatt fall torde blifva nödigt bestämma när och af hvem arbetsskyldigheten må, enligt hvad i momentet säges, kunna »nedsättas».

§ 32.

På det att jordegaren icke må i oträngdt mål och under en alltför lång tid nödgas vara utsatt för olägenheten att å sin mark hafva »schakt och gruföppningar» qvarlemnade efter det koncession upphört att vara gällande, torde, för tydlighets skull, lämpligen kunna i samband med föreskriften i § 32, senare stycket, till inskränkande af uttrycket »sedermera», angifvas, att, enligt hvad i § 35 är förutsatt, öppningar af berörda slag kunna efter erhållet tillstånd af bergmästaren få igenfyllas.

§ 41.

Jemte det erforderligt lärers vara att i § 41, första stycket, orden »sist hvarje halfår» ändras till angifvande af att arbetet skall inläggas sist inom utgången af hvarje påföljande halfår, torde, beträffande föreskriften i samma paragraf, andra stycket, att exemplar af grufvekarta och kompletteringsblad skola till Bergsöfverstyrelsen insändas, böra förklaras, att äfven här skall gälla hvad i nådigt bref till Kollegium angående särskilda ordningsföreskrifter för bergsstaten den 6 Februari 1885 är för då åsyftade kartläggningsarbeten i detta afseende stadgadt, möjligen med den af bestämmelsen om grufvearbetets inläggande för hvarje halfår föranledda förändring, att karta eller kompletteringsblad bör af förrättningsmannen till bergmästaren aflemnas för det ifrågavarande halfåret i ena fallet före den 1 Mars och i andra fallet före

den 1 September näst efter det halfår, under hvilket kartan eller kompletteringsbladet skolat upprättas.

Slutligen, och utan att ingå i någon omständligare granskning af förslaget i formelt hänseende, tillåter sig Kollegium i denna del erinra:

att, då rätt att inmuta stenkolsanledning är beroende af 1855 års grufvestadga, samt denna författning, der i dess ställe en annan sådan varder till efterrättelse utfärdad, lär komma att uttryckligen förklaras vara upphäfd, och dermed all inmutningsrätt i hvad angår stenkolsfyndigheter måste vara förfallen, det, såsom komiterade ock anmärkt, synes vara öfverflödigt att, på sätt i § 1 af förslaget skett, särskildt omförmåla, att inmutning af nämnda slags fyndigheter icke vidare må ega rum;

att den i § 12 förekommande ordföljden: »med iakttagande af den i koncessionen högst medgifna ytvidd», hvilken ordföljd äfven innebär ett slags tvetydighet, då, enligt § 8, i koncessionen två slags ytvidder skola vara angifna, synes böra gifvas en mera egentlig form, exempelvis: »med iakttagande af hvad i koncessionen är stadgadt angående den i sådant afseende högst medgifna ytvidd», äfvensom att tidsföljden i meningen kunde i viss mån bättre tillgodoses;

att, enär det i sista stycket af § 21 åsyftade »fall» icke förut är omförmäldt, orden »i ty fall» i samma stycke torde böra utbytas mot »i ty mål», då uttrycket hänför sig till återbekommandet, hvarom ofvan är stadgadt; samt

att i slutmeningen af § 23 »från afgift befriad» lämpligen kunde ändras till »från sådan afgift befriad».

Utdrag af Kollegii protokoll, innefattande af undertecknad Wærn yttrad särskild mening i ärendet, bifogas.

Stockholm den 5 Oktober 1885.

Underdånigst

C. FR. WÆRN.

S. J. STENBERG.

l. s.

Otto Fr. Ulf.

Utdrag af protokollet hos Kongl. Maj:ts och Rikets Kommerskollegium den 5 Oktober 1885.

Närvarande:

Herr t. f. Presidenten Wærn,
Herr Kommersrådet Sjöberg,
Herr Kommersrådet Stenberg,
Herr t. f. Kommersrådet Cederschiöld,
Herr t. f. Kommersrådet, Friherre Rehbinder.

S. D. Sedan Kongl. Maj:t genom nådig remiss anbefalt Kongl. Kollegium att, efter det Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Malmöhus och Kristianstads län samt dessa läns Hushållningssällskaps Förvaltnings-Utskott äfvensom Bergmästaren i Södra bergmästaredistriktet blifvit hörda, afgifva underdånigt utlåtande i anledning af ett af i nåder utsedde komiterade den 13 Juni 1885 afgifvet betänkande och förslag till stadga angående eftersökande och bearbetande af stenkolsfyndigheter, samt, efter det från bemälda Befallningshafvande, Förvaltnings-Utskott och Bergmästare infordrade yttranden i ämnet till Kongl. Kollegium inkommit, ärendet blifvit, på föredragning af Herr Kommersrådet Stenberg, vid ett föregående sammanträde handlagdt; så fortsattes och afslutades nu granskningen af berörda betänkande och förslag, hvarefter Kongl. Kollegium beslöt underdånigt utlåtande af det innehåll, registret utvisar.

Herr t. f. Presidenten, hvilken under ärendets handläggning yttrat särskild mening i ämnet, anförde i sådant afseende följande:

»I afseende å följande bestämmelser är jag af skiljaktig åsigt:

vid § 7.

Jag kan ej i likhet med Kollegium förorda en bestämmelse af det innehåll, att den af flere sökande, som visade sig hafva upptäckt en fyndighet, skulle — derest han styrkte att arbetet kunde af honom ända-

målsenligt utföras och att nödiga tillgångar stode till hans förfogande — ega företråde att till undfående af koncessionen komma i åtanke.

I det fall att en person, som både vill och kan upptaga en stenkolsgrufva, visar sig hafva upptäckt fyndigheter, hvilkas tillvaro förut varit okänd och för hvilkas bearbetning, när de blifvit upptäckta, inga förberedande åtgärder blifvit af andra vidtagna, kan jag ej förutsätta att Konungen skulle meddela koncession åt någon annan och afvisa upptäckaren med en hittelön. Men äfven andra fall kunna tänkas, der såväl upptäckstens värde som upptäckarens vilja och förmåga att den själf bearbeta, trots intyg och företedda säkerhetshandlingar, förefalla tvifvelaktiga och möjligen så tvifvelaktiga, att Konungen kunde finna dem mycket lika dem, under hvilka Kongl. kungörelsen den 24 Maj 1872 utkom; eller der upptäckten skedde å en egendom, hvars egare genom omfattande och metodiska undersökningar å andra delar deraf visat såväl sin förmodan att stenkol å hans mark funnes som sin afsigt att låta undersöka hela egendomen och att, när rikaste fyndplats blefve känd, der upptaga grufva; eller der upptäckten bestode deruti att i omedelbar närhet till redan inmutadt eller koncessionerad område, eller möjligen inom sådant område på mark, som genom 2 § af 1855 års grufvestadga varit mot inmutning skyddad, genom borrhningar blifvit utrönt att stenkol funnes.

Jag anser löftet ej behöfligt, der verklig fristående upptäckt skett, men för rättvist och lämpligt afgörande hinderligt, der upptäckten varit skenbar, eller blott en tidsfråga, eller der grundade skäl finnas att anse sökanden afse något helt annat än verklig grufvdrift;

vid § 17.

De svårigheter och förvecklingar, hvilka kunna uppkomma om det tillåtes att göra inmutning å område, hvarå koncession är meddelad, eller om koncession lemnas å förut inmutadt område, äro enligt min åsigt så stora, att intetdera bör få ifrågakomma.

Inom nu upptagna stenkolsgrufvornas områden kan i följd af bestämmelserna i 1855 års grufvestadga ny inmutning ej ske, och i den nya grufvestadgan är ny inmutning å förut inmutadt område uttryckligen förbjuden. Jag anser koncession å de nuvarande stenkolsgrufvornas områden, så länge dessa grufvor ej blifva sönade, icke kunna åt någon annan än deras egare meddelas; och att såväl konsekvens som ändamålsenlighet i lagbestämmelserna fordra, att inmutning ej må blifva tillåten å de områden, å hvilka koncession hädanefter meddelas;

vid § 21.

Enligt § 22 af den föreslagna stadgan skall, derest inom koncessionerad område finnas flere jordegare, den föreskrifna afgiften mellan dem fördelas efter som de i jorden ega del. Då enligt § 21 koncessionsinnehafvare skulle kunna afstå från en viss del af det område koncessionen omfattar, kunde det således hända att en jordegare, under den tid arbetet under hans jordstycke fortgår, finge med öfrige jordegare dela afgiften, men att, sedan de värdefulla mineralerna blifvit derifrån upptagna, koncessionsinnehafvaren afstode från denna del af området, i följd hvaraf han, såsom då mera ej jordegare inom koncessionerad område, ej kunde få någon del af den afgift, som derefter erlades.

Jag anser detta ej rättvist och fruktar att det kunde leda till afsigtliga missbruk. Möjligen kan häremot invändas att sådant, derest försök dertill skulle göras, lämpligast på det sätt hindras, att Konungen för beviljande af ansökning om partielt afstående af koncession föreskrifver såsom vilkor, att delning af afgiften skall fortgå efter samma grund som förut varit bestämd. Men utom det att ett sådant vilkor ej synes förenligt med det bestämda stadgandet i § 22, om huru afgiften bör delas, synes det mig så vidt möjligt böra undvikas, att eganderättsförhållanden skola i administrativ väg afgöras. Jag anser därför en bestämmelse om den rätt till afgift, som bör tillkomma egaren till jord, å hvilken erhållen koncession afstås, böra i stadgan intagas.

Stockholm som ofvan.

In fidem

Arvid Kuylénstjerna.

II a.

Till Konungen.

Uti skrifvelse den 24 sistlidne Juli har Eders Kongl. Maj:ts och Rikets Kommerskollegium, med öfverlemnande af tryckta exemplar af betänkande och förslag till stadga angående eftersökande och bearbetande af stenkolsfyndigheter, afgifna af dertill i nåder förordnade komiterade, anmodat Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att öfver samma betänkande och förslag afgifva underdånigt utlåtande, till följd hvaraf Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, som, i anseende dertill att de i gång varande stenkolsgrufvorna äro belägna inom Luggude härads fögderi, lemnat kronofogden derstädes tillfälle att i ämnet sig yttra, får, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad bemälde tjensteman erinrat, i underdånighet andraga följande:

Förslaget och de till grund för detsamma anförda motiv utvisa, att komiterade frångått den i nu gällande lagstiftning för eganderätt till stenkolsfyndigheter inslagna väg att förmedelst inmutning komma i besittning af stenkolsområden, och i stället lagt koncessionssystemet till grund för vinnande af tillstånd till bearbetning af stenkolsfält, hvarjemte efter äldre författningar förvärfvade stenkolsbrott, med vissa undantag, lemnats oberörda i förslaget, hvarigenom dessas innehafvare icke rubbats uti af dem påstådd rätt, för så vidt sådan kan häfdas och befinnes lagligen gällande. En vigtig omständighet är dervid ock beaktad derigenom, att reglering blifvit införd med afseende på förfogandet öfver de vid stenkolsbrytning förekommande eldfasta leror och andra jordarter, i fråga om hvilka tydlig lagbestämmelse hittills saknats. Det afgifna förslaget erbjuder vidare genom de föreskrifter det innehåller, den största möjliga garanti för bedrifvande af en verklig kolindustri, jemte det i samband dermed ordnats rättsförhållandet emellan jordegare och koncessionsinnehafvare samt meddelats hittills saknade föreskrifter och undanröjts nu rådande osäkerhet i fråga om öfriga dertill hörande angelägenheter. Då den förslaget genomgående grundtanke derjemte blifvit uttryckt genom en följdriktig och klar uppställning, synes med hänsyn till detsammas hufvudinnehåll ej något väsentligt vara att deremot anmärka.

Några erinringar i afseende på förslaget detaljer torde dock få i underdånighet framställas.

Vid 5 §.

Koncession må enligt denna § icke omfatta område öfverstigande 500 hektar.

Vid två af de större grufvorna har, enligt uppgift, som jemväl blifvit meddelad uti den af komiterade lemnade historik, den utbrutna arealen kolflöts för hvarje utgjort under år 1884 omkring 15 tunnland, och om det antages att normalområdet äfven för framtiden kan beräknas till ungefärligen enahanda areal, eller 7,5 hektar årligen, så skulle i öfverensstämmelse med denna beräkning grufvegarens verksamhet vara afslutad efter vid pass 66 års förlopp. I betraktande af de stora kostnader, hvilka måste nedläggas på en stenkolsgrufva med tillhörande inrättningar och de betydande byggnader, som för detta ändamål måste uppföras, tvekar Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande icke att uttala det förmenande, att ett koncessionsområde af endast 500 hektar icke kan anses i allmänhet fullt tillräckligt, hvadan för bevarande af koncessionsinnehafvarens och hans efterkommandes rätt det torde blifva nödigt att tillfälle till förvärfvande af brytningsrätt å större område lemnas öppet.

Vid 11 §.

Såsom pant för skada och intrång, som genom grufarbetet kan jordegare eller annan tillskyndas, skall innehafvaren af koncessionen, innan han må komma i åtnjutande af dermed förenade rättigheter, hos Konungens Befallningshafvande nedsätta i penningar eller svenska statens eller allmänna hypoteksbankens obligationer 2,000 kronor samt, innan arbetet får påbörjas, derutöfver 50 kronor för hvarje hektar af det område koncessionen omfattar. Då dessa obligationer, i fall nedsättningen kommer att bestå af sådana, löpa med ränta, synes det vara i sin ordning, att uti denna § införes bestämmelse, huru med den årliga räntan skall förhållas, derest den ej erfordrats för gäldande af skadeersättningar. Det ligger i sakens natur att räntan skall, derest ingen ersättning ifrågakommit, utbetalas till deponenten af kapitalet, men det synes icke vara ur vägen att till undvikande af allt missförstånd något härom i paragrafen intages.

Vidare och då uti denna paragraf eller annorstädes i förslaget intet

stadgande finnes om sättet, hvaruppå jordegaren skall erhålla kännedom, huruvida koncessionsinnehafvaren genom skedd nedsättning af penningar eller värdepapper förvärfvat sig rättighet att bearbeta koncessionsområdet, torde det böra bestämmas, att sedan koncessionsinnehafvaren i detta hänseende fullgjort sin skyldighet, Konungens Befallningshafvande må derom låta utfärda allmän kungörelse, att i kyrkorna till de socknar, hvarinom det koncessionerade området är beläget, uppläsas. Det kan väl sägas att koncessionsinnehafvaren må genom företeende af nedsättningsbeviset dokumentera sig hos vederbörande jordegare, men då dessa ofta kunna utgöra ett stort antal, möter svårighet att på enskild väg kommunicera sig med dem.

Vid 14 §.

Den häri omförmälda jordersättning skall, om öfverenskommelse ej kan träffas, bestämmas af särskild nämnd i den ordning, som i gällande författning angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof stadgas. I följdriktighet härmed torde böra tilläggas, att med lösesummans utbetalning och villkoren därför jemväl skall i enlighet med nämnda författning förhållas.

Vid 16 §.

Jemförd med mom. *c* uti 46 §.

Enligt 16 § får innehafvare af koncession bedriva arbetet å hela det område, koncessionen omfattar, allenast med den inskränkning att arbetet icke utan sådant tillstånd, som i 13 § omförmäles, får ega rum lodrätt under ett område i dagen med utsträckning af 15 meter från sådana byggnader och platser, som i 1 mom. af sagde paragraf äro uppräknade, men i 46 § mom. *c* stadgas för äldre grufvor att det afstånd, inom hvilket de i 3 § af 1884 års grufvestadga angifna byggnader äro mot grufarbete skyddade, skall i fråga om stenkolsgrufva beräknas till till 178,14 meter.

Det är svårt att inse hvarför dylika byggnader, tomter m. m. skola åtnjuta större skydd mot äldre stenkolsgrufvor än mot nyförvärfvade. Frågan torde vara af rent teknisk beskaffenhet och i motiven till förslaget 16 § säges att komitén ansett måttet af 15 meter efter derom inhemtade upplysningar kunna i detta fall motsvara behovet.

Det af komiterade föreslagna undantagsstadgande i fråga om äldre stenkolsgrufvor skall till sina följder helt säkert leda derhän att i tätt

bebyggda trakter, såsom förhållandet är i Skåne, stenkolsbrytningen kommer att väsentligen göras beroende af jordegarens medgifvande, förutan hvilket grufdriften måste afstanna framför det uppställda hindret eller på nytt upptagas på andra sidan om detsamma, medelst nya schaktsänkningar med deraf följande dyrbara anläggningar för vattenpumpning och ventilation.

En förändrad bestämmelse i denna del af författningsförslaget är utan tvifvel nödvändig till förebyggande af de olägenheter, som eljest måste uppkomma för bedrifvande af ett planmessigt bearbetande af stenkolsfälten.

I motiven framhållas ock dessa olägenheter, och angifves visserligen såsom medel att förekomma desamma, förutom aftal med jordegaren, ansökning om tillåtelse hos vederbörande myndighet, att, med iakttagande af de försigtighetsmått, som i hvarje särskildt fall pröfvas nödiga, gå närmare under byggnader och anläggningar än lagen medgifver.

Malmö landskansli den 10 September 1885.

Underdånigst

GOTTH. WACHTMEISTER.

P. Krok.

II. b.

Till Konungen!

Sedan Malmöhus läns Hushållningssällskaps underdåniga utlåtande blifvit infordradt öfver komiterades betänkande och förslag till stadgar angående eftersökande och bearbetande af stenkolsfyndigheter, så får sällskapet, till åttlydnad af Eders Kongl. Maj:ts nådiga befallning, för sin del förklara, att det funnit jordbruksnäringens intressen på bästa sätt betryggade i komiterades förslag, hvadan sällskapet ej har några anmärkningar emot detsamma att i nämnda hänseende framställa.

På Malmöhus läns Hushållningssällskaps vägnar:

Underdånigst

GOTTH. WACHTMEISTER.

Hjalmar Nathorst.

Malmö den 7 September 1885.

II. c.

Till Konungen.

Enligt skrifvelse ifrån Landshöfdingeembetet i Kristianstads län har förvaltningsutskottet att afgifva underdånigt yttrande öfver komiterades betänkande och förslag till stadgar angående eftersökande och bearbetande af stenkolsfyndigheter den 13 Juni innevarande år; och får förvaltningsutskottet i anledning deraf i underdånighet anföra följande:

Det erkännes gerna, att åtskilliga af de olägenheter, inmutningsrätten för jordegaren medför, skulle minskas genom det föreslagna koncessions-systemet, särskildt i det viktiga afseende, att jordegaren med visshet

kan veta till hvem han har att hålla sig för erhållande af godtgörelse för intrång och skada samt annan ersättning och sålunda med koncessions-innehafvaren uppgöra giltiga aftal, hvilket knappast kunnat ske med inmutaren, synnerligen vid det icke ovanliga förhållande, att samma fyndighet blifvit inmutad af två eller flera personer, som sig emellan tvista om besittningsrätten.

Oaktadt sålunda den föreslagna stadgan innehåller beaktansvärda föreskrifter, som afse att delvis upphäfva eller minska de olägenheter och missbruk, hvartill inmutningsrätten gifvit anledning, anser sig förvaltningsutskottet likväl icke kunna tillstyrka stadgans antagande.

Utskottets tvekan gäller sjelfva principen eller inskränkningen i jordegarens fria dispositionsrätt öfver sin egendom, hvilken inskränkning numera icke torde vara behöflig. Om denna inskränkning benämnes inmutningsrätt eller koncessionssystem är likgiltigt, ehuru i sjelfva verket den senare benämningen förutsätter en åsigt om eganderätten till i jorden befintliga mineralier, hvilken hittills varit främmande för våra lagar. I Frankrike, hvars koncessionssystem lagts till grund för nu föreslagna stadgar, torde nemligen så väl stenkol som andra mineralier samt metaller snarare vara att betrakta såsom kronans domäner, hvilka upplåtas till bearbetande efter erhållen koncession och emot viss afgift, under det våra lagar aldrig fränkänat jordegaren eganderätten till mineralierna, utan endast dispositionsrätten i vissa fall, och detta i den hufvudsakliga afsigt, som uttryckligt i de äldre lagarne angifves, för att bereda behöfliga statsinkomster genom tionde af bergverken. Att dylik tionde nu efter hand helt och hållet upphört att utgå, är känt och borde vara ett talande skäl för upphörande af inmutningsrätten och hvarje annan lagstiftning i samma syfte. I länder, der kronan obestriddt innehar eganderätten till mineralierna, kan möjligen koncessionssystemet vara på sin plats, men att deraf göra tillämpning på vårt land, der förhållandena i nämnda hänseende äro annorlunda, förefaller i hög grad betänkligt. Egendomligt vore det ock, om vi nödvändigt skulle behöfva både inmutningsrätt och koncessionssystem, då öfriga länder, exempelvis Frankrike och vissa delar af Tyskland, hvarest jordegaren ännu icke eger fullständig dispositionsrätt öfver sin jord och dess innandömen, kunna åtnöja sig med ettdera af dessa system.

Under mera än halftannat århundrade har vid flerfaldiga ändringar i gruflagstiftningen den grundsats städse gjort sig gällande, att allt mer och mer inskränka undantagslagarna och till jordegaren återställa fri dispositionsrätt öfver hans egendom, en grundsats, som enligt utskottets förmenande visat sig vara riktig och ej heller nu borde frångås.

Till stöd för fortsatt inskränkning i eganderätten beträffande bearbetande af stenkolsfyndigheter anföra komiterade, »att stenkolsindustrien för sitt bestånd och framtida utveckling knappast kan undvara någon utväg att förskaffa sig nödig mark, utan att dervid vara ovillkorligen beroende af jordegarens godtfinnande», och tillägga, »att om det än i allmänhet får antagas, att en billig uppgörelse med jordegaren kan ske, så inträffa utan tvifvel äfven fall, då en sådan uppgörelse icke är möjlig». Denna omständighet skulle således utgöra skälet för inmutningsrätten eller det dermed beslågtade koncessionssystemet. Förut har man alltid framhållit denna undantagslagstiftning såsom ett medel att göra nya värderika upptäckter, men sedan vetenskapen utpekat gränserna för det stenkolsförande distriktet, är detta senare skäl ej längre brukbart, utan nu mera skall denna inrättning bibehållas för att utgöra ett band på jordegarens befarade tredska att ej vilja medgifva bearbetande af redan kända fyndigheter. Så vidt känt är, vägrar emellertid ingen jordegare att bortarrendera den jord, han sjelf icke är i tillfälle att bruka, och af samma anledning eller för den afkomst han deraf kan njuta, lär jordegaren ej heller vägra att mot skälig betalning upplåta brukningsrätten till mineralfyndigheter å hans mark. Påståendet att uppgörelse med jordegaren skulle blifva vanskelig, ett påstående, tidt och ständigt upprepadt, men aldrig ens i ringaste mån styrkt, torde alltså sakna all grund och vederlägges dessutom påtagligt af det kända förhållande, att ingen svårighet hittills uppstått för grufvegaren att förvärfva sig brukningsrätt till eldfast lera, som obestridligen är jordegarens uteslutande tillhörighet. Tänkbart är det likväl, att i enstaka fall någon jordegare skulle till skada för sig sjelf vägra all stenkolsbrytning på sin mark äfven emot god ersättning, men icke lära väl genomgripande förändringar i lagstiftningen behöfva vidtagas för dylika knappt antagliga händelser.

Hela följden af denna vägran skulle ju också inskränka sig dertill, att arbetet finge anstå, till dess denne jordegare finge annan åsigt om saken eller egendomen öfverginge i andra händer, ett uppskof, som för det allmänna icke kan vara menligt.

Kristianstads läns Kongl. Hushållningssällskap har redan förut (den 12 Januari 1875) haft tillfälle att yttra sig öfver bibehållande eller upphäfvande af inmutningsrätten till stenkol samt då på anförda skäl tillstyrkt upphörande af denna rätt; och finner förvaltningsutskottet dessa af Kongl. Hushållningssällskapet åberopade skäl i hufvudsak jemväl vara gällande i afseende på det nu ifrågasatta förslaget.

På grund häraf och i öfverensstämmelse med hvad ofvan blifvit anfördt anser förvaltningsutskottet sig för sin del icke kunna godkänna

det uppgjorda förslaget, utan tror tiden vara inne att fullständigt öfverlemna bearbetandet af stenkolsfyndigheter åt jordegarens fria disposition, i öfverensstämmelse med Chefens för Eders Kongl. Maj:ts Civildepartement anförande till statsrådsprotokollet den 4 Januari 1882.

Vid det förhållande, att förvaltningsutskottet icke kunnat godkänna den grundsats, hvarpå förslaget blifvit byggt, torde någon närmare granskning af de särskilda bestämmelserna i detsamma icke erfordras.

På Hushållningssällskapets vägnar:

Underdånigst

M. G. DE LA GARDIE.

Sv. Henschen.

II. d.

Till Konungen.

Genom Eders Kongl. Maj:ts och Rikets Kommerskollegii skrifvelse den 24 sistlidne Juli har Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande fått sig anbefaldt att ej mindre infordra länets hushållningssällskaps förvaltningsutskotts underdåniga yttrande i anledning af komiterades för uppgörande af förslag till lagstadganden rörande villkoren för stenkolsfyndigheters eftersökande och bearbetande afgifna underdåniga betänkande och förslag, än äfven eget underdånigt utlåtande i ämnet afgifva; och får Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i sådant afseende underdånigst anför, att Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande med instämmande i hvad förvaltningsutskottet uttalat i dess afgifna underdåniga yttrande anser, att lagstiftningen i förevarande fall bör i hufvudsak byggas på den grundsats, att bearbetandet af stenkolsfyndigheter må öfverlemnas åt jordegaren utan intrång i hans fria dispositionsrätt öfver jorden med hvad dertill hör, men att likväl, på det att icke grufdrift, der den blifvit satt i gång, må hämmas eller helt och hållet förhindras, hvilket kan icke allenast medföra stor förlust för de enskilda egarne af en vanligen till sin anläggning mycket kostbar grufva, utan ock skadligt in-

verka på det allmänna, från nyssnämnda grundregel bör göras det undantag, att det må vara egare af stenkolsgrufva obetaget att förvärfva koncession till bearbetande under jorden af stenkolsfyndighet inom annan jordegares angränsande jordområde, för hvilket fall de af komiterade föreslagna föreskrifter med afseende å koncessions förvärfvande och ersättning till jordegaren lämpligen torde böra fastställas.

Då Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande sålunda är af hufvudsakligen olika mening med komiterade, kan Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande icke heller tillstyrka bifall till det af komiterade uppgjorda lagförslag.

Kristianstads landskansli den 9 September 1885.

Underdånigst

M. G. DE LA GARDIE.

Alfr. Genberg.

III.

Till Hans Majestät Konungen.

Sedan Eders Kongl. Maj:ts och Rikets Kommerskollegium, i skrifvelse den 24 sistlidne Juli, från undertecknad, t. f. Bergmästare i södra distriktet, infortrat underdånigt yttrande öfver komiterades för uppgörande af förslag till lagstadganden rörande villkoren för stenkolsfyndigheters eftersökande och bearbetande afgifna underdåniga betänkande och förslag, får undertecknad i ärendet sig underdånigst uttala som följer:

Med erkännande af det företräde, som inlemnandet af koncessionsansöknungen till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet samt den sammas kungörande genom nämnda myndighets försorg torde ega framför att härvid använda bergmästarembetet, anhåller jag underdånigst

få framhålla önskvärdheten af, att samtliga handlingar, från Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, kunde till embetet öfversändas, för att, jemte dess yttrande, till Bergsöfverstyrelsen för vidare behandling öfverlemnas.

Af orsak, som vid 17 § angifves, torde strofen: »Utan tillstånd af den, som innehar sådan rätt», efter »må icke» i § 6, böra utgå.

Ät 7 § kunde, såsom varande en injukare form, gifvas nedanstående lydelse:

Äro flera ansökningar om koncession å samma område på en gång anhängiga, bestämme Konungen, oberoende af tiden då ansökningarne inkommit, hvilken af sökandena, vare sig de äro jordegare, uppfinnare eller andre, må vara förtjent af att ega företräde till koncessionens erhållande; dock att, vid i öfrigt lika kompetens, företrädet lemnas den, som förr med sin ansökning inkommit; och vare alltid sökande, som visar sig hafva upptäckt eller först inmutat fyndigheten, berättigad att, om annan erhåller koncessionen, af denne undfå skälig godtgörelse, hvars belopp i koncessionen bestämmes. Likaså, under samma förutsättning, den, hvilken, utan att vara uppfinnare eller inmutare, först inkommit med koncessionsansökning, godtgörelse för hafde kostnader i målet.

I 8 § torde, med anledning af stadgandet i 7 § böra tilläggas:

och den godtgörelse han, om sådan förekommer, har att till medsökande utgifva.

Ur 10 § torde, af orsak som vid 17 § angifves, slutstrofen: »Är mineralfyndighet» o. s. v., böra utgå.

Ur 11 §, mom. b, 18 och 19 m. fl. paragrafer torde ordet intrång, såsom lätt föranledande till rättegångar, böra utgå, helst jordegaren, oafsedt full ersättning för förlorad mark och annan verklig skada, enligt 22 § erhåller del i vinsten, och detta utan någon motsvarande risk eller kostnad för honom, hvilken fördel synes fullt motsvara det obehag, han af intrånget kan komma att lida.

16 §. I öfverensstämmelse med hvad antydt blifvit i det underdåniga yttrande, jag den 21 Mars 1882 haft nåden få afgifva, anser jag fortfarande, att ett med byggnadens, af höjd och byggnadsmateriel beroende, värde och tryck på under varande mark sammanhang egande afstånd — t. ex. af, för träbyggnad, dess enkla och, för byggnad af sten, dess dubbla höjd — här varit att föredraga framför ett fixeradt afstånd af 15 meter, lika för alla byggnader utan afseende på värdet eller på det olika tryck, de åstadkomma.

Dessutom torde beträffande jernväg och kanal kunna och böra medgifvas, att desamma få undertäckas med af bergstjensteman såsom nödige föreskrifna kommunikations- och luftvexlingsorter.

Någon särskild risk för öfverträdelse af stadgandet är icke i paragrafen utsatt, utan derom gäller hvad i 20 § stadgats. Lämpligare synes dock varit tillägget: Brytes uppsåtligen mot hvad ofvan stadgadt är, vare koncessionen förverkad. Sker det utan uppsåt, bötes 500 kronor och gäldes skadan åter, der sådan uppstår.

I 17 § säges: »Sker å område, hvarå koncession meddelats, inmutning af mineralfyndighet, som enligt grufvestadgan den 16 Maj 1884 är dertill upplåten, eller meddelas koncession å område, som förut är för annan mineralfyndighet än stenkol inmutadt, må arbete för fyndighetens eftersökande och bearbetande, som verkställas på grund af förut vunnen rättighet, icke hindras eller uppehållas af arbete på grund af inmutning eller koncession, som senare tillkommit. Uppstår» etc.

Denna paragraf synes kunna och böra utgå ur förslaget.

Oafsedt svårigheten för vederbörande bergmästare att rätt bruka honom i samma paragrafs senare del lemnade befogenhet, är nemligen paragrafens förra, här ofvan citerade del i viss mån stridande mot mom. 2 af förslagets 10 §, deri säges att, utom stenkol och eldfasta leror, äfven *öfriga mineraliska ämnen* inom området för koncessionen, så framt de icke inom viss tid af jordegaren mot lösen afhemtas, tillhöra koncessionsinnehafvaren, hvarigenom området för koncessionen, så länge det behörigen försvaras, måste vara att betrakta såsom ofritt fält, hvarå inmutning, jemlikt 3 § mom. 2 ofvan åberopade nådiga grufvestadga, är förbjuden; likasom af samma mom. 2 torde framgå, att å dylikt inmutadt område icke heller medgifvande af koncession bör ega rum.

Skulle, utöfver hvad i förslagets 6 § säges, något stadgande i berörda afseenden pröfvas nödigt, torde detsamma kunna återgifvas sålunda: »I afseende å intrång af andra gäller för koncession, hvad i 21 § Kongl. Maj:ts förnyade nådiga grufvestadga den 16 Maj 1884 föreskrifves, nemligen att grufegaren derinom har rätt att med andras utslutande grufarbetet bedriva såväl ofvan som under jord».

Utgår paragrafen, följer deraf, att strofen: »Utan tillstånd af den, som innehar sådan rätt», äfven bör utgå ur 6 § samt ur 10 § strofen: »Är mineralfyndighet» etc.

I 20 § torde böra utsättas, hvad som är deri omtalade laga tid.

21 §. I mom. 1 omtalade skriftliga anmälan torde, äfven den i form af ansökning, böra ske hos Kongl. Maj:t genom handlingarnas inlemnande till bergmästaren, som, efter anteckning af förhållandet, har att densamma till Bergsöfverstyrelsen, för vidare befordran, öfverlemna samt att åt anmälaren lemna bevis öfver emottagandet, hvilket bevis, jemte öfriga i paragrafens andra moment omförmälda handlingar, skall

till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, för utbekommande af deponerade medel, aflemnas. I alla händelser torde böra åläggas koncessionsinnehafvaren att, innan medlen utbekommas, hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande förete bevis, att underrättelse om nedläggandet blifvit Bergsstyrelsen skriftligen meddelad; eller ock, det åligga Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att om anmaldt nedläggande bergmästarembetet underätta, så framt ej samma villervalla skall med kolgrufvor uppstå, som med metallförädlingsverken uppstått i följd af att anläggandet och nedläggandet anmälts än hos Bergsöfverstyrelsen, än hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande.

Den motivering för 3:e och 4:e afdelningarne af paragrafen, som i förslaget gifvits, skulle hafva sin fulla giltighet, om saken på detta sätt kunde ordnas. Men då hvarken i motiveringen eller i sjelfva paragrafen angifves, efter hvad grund förfaras skall, när den, inom hvars område kolen utbrutits, och som endast af oförstånd skulle kunna uraktlåta att emot det partiella nedläggandet protestera, gör detta; då vidare kolbrytningen, genom ett sådant nedläggande, utan att minskas, endast inkommer å annan jordegares område, samt afgälden i kol och lera enligt 22 § skall fördelas efter andel i den oförminskade koncessionen, utan afseende på under hvilkens mark dessa brutits; och då, i följd deraf, en sådan ansökning under nästan inga förhållanden skulle kunna rättvisligen bifallas, så torde den icke heller böra ske, hvarföre afdelningarne synas böra utgå ur paragrafen. Att i förhållande till utbrutna delar af koncessionsområdet medgifva minskning i arbetsskyldigheten eller i den till fördelning bestämda andelen af bruttoafkastningen synes icke heller öfverensstämma med andemeningen i oförmälda 22 §.

22 §. Att här stadga en, helst obestämd, *afgift*, hvars bestämmande, enligt 25 §, i vissa fall förutsätter skiljomäns behöflighet, synes mindre välbetänkt. Bättre torde vara, att de 2 procenten af *bruttovinsten* kol och eldfast lera finge, der ej mellan parterna annorlunda öfverenskommes, in natura afhemtas. Så mycket mera, som kronans rätt till kolen och lerorna — synnerligast de obrutna — väl hos oss är obestridlig, men deremot kan ifrågasättas, beträffande koncessionsinnehafvarens åläggande att återköpa dem. Ordet afgift komme då här, samt i §§ 23 och 24, att heta afgäld och 25 § att utgå.

24 § synes vilja angifva rättigheten till afgäldens uppbärande såsom bunden vid jorden; men är i så fall oklar och kunde bättre lyda:

»Rättigheten att uppbära sådan afgäld är bunden vid jorden och kan förty ej tillkomma annan än den, som hemmansdelen vid uppbärandet innehar, eller hans rättsinnehafvare.»

26 § 2 mom. säger:

»För de tre arbetsår, som följa näst efter koncessionens meddelande, må, då skäl dertill äro, arbetsskyldigheten nedsättas till hälften af hvad ofvan är föreskrifvet.»

Här torde böra tilläggas, af hvilken myndighet nedsättandet kan beviljas. Önskligare vore dock, att redan här, såsom arbetsminimum för samma tre år, bestämdes verkställandet af de borrningsarbeten, som för fältets undersökning kunna vara erforderliga, nemligen ett någorlunda centralt beläget borrhål inom hvarje vidd af 100 hektar af det begärda området samt nedslaget till mötande primär formation, om kol ej förut med dem anträffats. Detta under förutsättning, att *koncession* utan någon föregående undersökningstid skulle komma att lagstadgas; angående hvilket jag utbeder mig nåden att längre ned få särskildt uttala mig.

27 §. Att här, i mom. 2, och i mom. 2 af § 28, i olikhet med hvad i §§ 42 och 45 af Kongl. Maj:ts förnyade nådiga grufvestadga den 16 Maj 1884 blifvit stadgadt, bestämma, att arbetsskyldigheten skall vara för minst sex, i stället för tre, arbetsår fullgjord, innan hvilostånd eller upprepadt sådant får beviljas, synes, då arbetsskyldigheten i båda fallen blifvit lämpad efter områdenas olika vidd, sakna giltig grund och således böra rättas. Af samma skäl synes äfven en, mot förnyade grufvestadgans 44 § svarande bestämmelse bort i förslaget ingå.

28 §. (Omnämnd vid 27 §.)

31 §. Senare afdelningen i denna paragraf synes mindre väl motiverad och torde kunna utbytas mot en hela förslaget gällande paragraf, lika lydande med 60 § af 1884 års grufvestadga.

Likaså synes bestämmelsen i paragrafens förra afdelning, utan tillräckligt skäl, blifvit alltför sträng och torde antingen böra erhålla samma lydelse, som 47 § i ofvanberörda 1884 års stadga, eller ock stiliseras sålunda:

»Försummas *uppsåtligen* utan behörig tillåtelse den i koncessionen bestämda arbetsskyldighet för något arbetsår, vare vid det årets utgång koncessionen och den derpå grundade rätt förverkad, så framt talan derom sker inom två år från utgången af det arbetsår, under hvilket försummelsen egt rum. Sker det af bevislig glömska eller har blott en del af skyldigheten försummats, böte 500 kronor och fyllte bristen genom motsvarande ökning i påföljande årets arbete. Uraktlåtes sådant, gånge som ofvan sagdt är.»

32 § torde böra lyda:

»Då koncession förverkats eller eljest upphört att vara gällande, skall all den mark, hvilken koncessionsinnehafvaren enligt 14 § *inlöst*, utan ersättning hemfalla till kronan, att för dess eller kommunens ändamål användas; dock att koncessionsinnehafvare må under två år derefter å sådan mark afgiftsfritt behålla qvar byggnaden och andra tillhörigheter.

Är marken till större eller mindre del *genom laga köp* koncessionsinnehafvarens egendom, gälle hvad om fastighet är i allmän lag stadgadt.

Schakt- och gruföppningar samt de i grufvan befintliga, för dess styrka och bestånd nödiga, byggnader skola utan lösen tillfalla den, som sedermera i laga ordning förvärfvar rätt till grufvans bearbetande.»

I 41 § torde böra tilläggas: »Der insändandet icke sker genom bergmästaren, bör han underrättas om, att det egt rum.»

Ät 46 § torde, med uteslutande af strofen: »i tillämpliga delar» samt med utelemnande af momenten a, d, e och f, såsom saknande giltig motivering, kunna gifvas följande lydelse:

»För stenkolsgrufva, hvartill rättighet genom inmutning eller annorledes vunnits innan denna stadga träd i kraft, eller ock senare på grund af efterföljande 48 §, skall grufvestadgan den 16 Maj 1884 lända till efterrättelse, med följande undantag eller tillägg:

1:o. För stenkolsgrufva skall utmål läggas då fyndigheten blifvit genom borrhning undersökt och prof å fyndigheten erhållits; och må i utmål tilldelas ett område af högst 400 meter i längd och bredd;

2:o. Det afstånd, inom hvilket de i 3 § grufvestadgan angifna byggnader äfvensom tomtplats och trädgård äro, enligt 11 och 26 §§ i samma stadga, mot grufarbete skyddade, skall i fråga om stenkolsgrufva endast gälla arbete öfver jord, hvaremot för arbete under jord skall, äfven på dem, vara tillämpligt, hvad i 16 § af denna stadga är för innehafvare af koncession stadgadt;

3:o. Om ordningen för grufvedriften samt rätt till brutet mineral skall för inmutare af stenkolsgrufva gälla, hvad i 4 kap. samt i 10 § af denna stadga är för innehafvare af koncession föreskrifvet;

4:o. Den tid, inom hvilken etc. (som i förslaget).»

47 §. Här torde emellan första och sista punkterna böra, efter ordet »innehåller», inskjutas en så lydande punkt: »Föredrager han, eller hans rättsinnehafvare, att ansökningen om tillståndsbevis inom samma tid hos bergmästarembetet genom påminnelse fullfölja; då må tillståndsbevis utan hinder af Kongl. förordningen den 24 Maj 1872 eller af denna stadgas 1 § utfärdas. Göres etc. (som i förslaget).»

48 §. Då i öfvergångsbestämmelserna borde inläggas något, som lättade öfvergåendet till koncession för utmålsinnehafvare, torde denna paragraf kunna lyda:

»Vill egare af stenkolsgrufva mot koncession utbyta sin på mutsedlar eller utmålsprotokoll grundade rätt till område ej öfverstigande 500 hektar i omkrets, sökes sådant hos Kongl. Maj:t, skriftligen och med bifogande af de i 2 § omförmälda handlingar samt jordegarens skriftliga medgifvande, genom handlingarnes ingifvande till bergmästarembetet, som eger att, efter på stället hållen undersökning, dervid jordegaren kallats att närvara, desamma till vederbörande myndighet insända; åtföljda af sitt yttrande, deri uppgift å dagen för inmutandet samt om och när utmål tilldelats äfvensom huruvida och på hvad sätt desamma under nästförflutna två år varit försvarade; vidare de villkor, som med jordegare varit träffade, samt vidden af mark inom fältet, som, särskildt genom köp och särskildt genom lösen, inmutaren tillfallit, bör intagas.

Och varde i utmålsprotokollen intagna eller eljest bevisligen träffade öfverenskommelser rörande det område, hvarå koncessionen sökes, då de genom ansökningshandlingarne uppgifvas och styrkas, fortfarande gällande och i koncessionsakten intagna».

Delande komiterades i motiveringen uttalade åsigt, att förslaget stadganden i möjligaste mätto böra göras öfverensstämmande med hvad angående malmer finnes föreskrifvet, anser jag afseende derjemte böra fastas, ej mindre vid hvad i motsvarande fall lärer för franska kolfyndigheter vara stadgadt, än jemväl, och i synnerhet, vid hvad uti vår egen lagstiftning hittills varit för sådana fyndigheter gällande.

Alla dessa afseenden tala för ett koncessionens föregående af undersökningsarbeten å vissa fixerade punkter inom det tilltänkta koncessionsområdet, hvardera skyddande en vidd kring sig af t. ex. 100 hektar.

Alldeles olämpligt torde då ej vara, att tillståndsbevis — gällande endast under den förutsättning, att, i likhet med hvad för malmen är, uti förnyade grufvestadgans 21 §, angående utmål stadgadt, koncession å områdena sökes och vinnes inom 3 år efter utfärdandet af tillståndsbeviset — komme att af lägre myndighet, och hvarför icke af bergmästarembetet, utfärdas.

Häri genom skulle utan tvifvel vinnas, att alla de äldre kolinmutningar, för hvilka utmål icke redan vunnits, och möjligen äfven andra,

skulle, inom respittidens slut, hafva återinmutats af nuvarande egare och således, utan att dessas rätt i minsta mån förnärmats, hafva öfvergått till det nya, eller koncessionssystemet.

Skulle förestående vinna nådigt afseende, kunde åt 1 § gifvas nedanstående lydelse:

»Rättighet att besitta och bearbeta stenkolsfyndigheter är beroende på särskildt tillstånd (koncession), som meddelas af Konungen.

Innan koncession får sökas, skola kol vara, t. ex. genom borrhning, anträffade å tre till fem så belägna punkter inom området, att den figur, som bildas af deras tänkta sammanbindningslinier, innesluter midtelpartiet af det område, hvarå koncessionen sökes, till minst halfva vidden af samma område.

Tillståndsbevis, gällande för 3 år, att anställa sådan borrhning meddelas, särskildt för hvarje borrhål, af bergmästaren i orten, och gälle derom hvad för inmutning af bergmalm är stadgadt; dock att hvarje borrhål, under nämnda 3 års tid, mot inmutning af andra skyddar ett område af 100 hektar.»

Underdånigst

INGEMAR NYBERG.

Säfsjö den 29 Augusti 1885.

IV.

Till Konungen.

Den svenska stenkolsindustrien är utan tvifvel ett statsintresse. Denna, liksom hvarje industris förmåga till utveckling beror hufvudsakligen på de för densamma lagstadgade lifsvilkor. Af dessa skäl hafva

vi, som i många år bedrifvit stenkolsbrytning, ansett att, då ett nytt och genomgripande förslag till stadga angående eftersökande och bearbetande af stenkolsfyndigheter nu blifvit, efter nådigt uppdrag, af en komité utarbetadt, något uttalande derom äfven från yrkesmän kunde vara till gagn för den viktiga frågans allsidiga pröfning och anhålla derför underdånigst, att vid förslaget i fråga få göra några, såsom det synts oss, väsentliga anmärkningar:

1) Enligt § 5 skulle koncession icke få omfatta område öfverstigande femhundra hektar.

Det torde kunna med skäl ifrågasättas, huruvida något maximum för områdets omfång kan vara nödigt att bestämma, då de stora depositionsbeloppen och den stadgade arbetsskyldigheten ej lära fresta någon att begära koncession å större område, än som är förenligt med hans förmåga att utföra arbetsskyldigheten och sannolikhetsberäkning att af företaget kunna hemta någon vinst.

Skall emellertid en gräns för områdets storlek bestämmas, är efter vårt förmenande 500 hektar allt för ringa.

Med den brytning, som nu sker vid de i gång varande grufvorna, äro på 60 å 70 år 500 hektar utbrutna.

Tager man nu i betraktande, att i det tätt bebyggda Skåne en stor del af området är fridlyst för stenkolsbrytning i och för skyddande af byggnader och andra anläggningar, så sker utbrytningen på kortare tid; och skulle, såsom vi hoppas, den årliga stenkolsbrytningen ökas till inemot dubbla qvantiteten, kommer ett område af blott 500 hektar att möjligen blifva utbrutet på en tid af 35 till 40 år.

Då emellertid, för tillgodogörande af de eldfasta lerorna samt de sämre, till myckenhet förekommande kolen, industriella anläggningar måste göras samt dessa, jemte erforderliga byggnader för grufarbetet och arbetarebostäder, som i Sverige, i motsats till utlandet, måste af grufegaren bekostas och underhållas samt hyresfritt upplåtas, kräfva kapital, uppgående till millioner kronor, är af det resultatet, som vunnen erfarenhet från alla våra svenska grufvor bestyrker, någon utdelning under de första tjugu åren efter ett stenkolsföretags början ej att förvänta och föga utsigt att under den återstående korta tiden kunna erhålla sålunda förlorad ränta, än mindre återfå det nedlagda kapitalet.

Häraf följer, att ringa sannolikhet finnes för att någon skulle vilja uti grufföretag nedlägga kapital för bearbetande af ett så inskränkt område.

Vore stenkolsflötsarne här i landet af samma mäktighet som i utlandet, der de i allmänhet ega tjugu till ett hundra gånger så stor mäk-

tighet som här och hvarest brytning får ske under enstaka hus, ja till och med under hela städer, kunde det föreslagna maximum af 500 hektar hafva varit fullt tillräckligt, men våra förhållanden kräfva ovilkorligen tillgång till större arbetsfält.

På grund af nu anförda omständigheter och förhållanden, anse vi, derest maximum för området ej blir helt och hållet borttaget, att det samma icke bör sättas under 2,000 hektar.

2) Den i § 11 mom. b. föreskrifna deposition anse vi vara satt till så högt belopp, att, om området, såsom vi föreslagit, ökas, depositionsbeloppet dock ej behöfver höjas i samma proportion, för att skydda jordegarens rätt, helst detsamma skall inom åtta dagar fyllas, derest någon minskning skett, samt skada endast kan uppstå inom det ringa område, der arbete för tillfället bedrifves och således ej beror af det koncessionerade områdets storlek, hvarför, derest bifall lemnas till vår nämnda hemställan, att maximum för området bestämmes till högst 2,000 hektar, depositionsbeloppet torde kunna beräknas sålunda, att för 500 hektar skall deponeras 50 kronor för hvarje hektar samt för hvarje öfverskjutande hektar 25 kronor, dock så att depositionsbeloppet ej må öfverstiga 40,000 kronor.

Uti ifrågavarande paragraf torde ock böra intagas stadgande om uppbärande af ränta å deponerade medel eller obligationer.

3) Bestämmelserna uti § 16 rörande inskränkning uti stenkolsbrytning under jord till säkerhet för de i § 13 mom. 1 uppräknade byggnader och platser synas oss allt för stränga.

Genom dessa bestämmelser hindras snart sagdt all stenkolsbrytning uti de tätt bebyggda delarne af det stenkolsförande området.

Så vidt vi känna, finnas ej i de utländska lagstiftningarne om grufdrift dylika bestämmelser, utan får grufdrift der, hvarest stenkolsflötsarne äro omkring 100 gånger så tjocka som här i landet, fritt idkas under byggnader, ja till och med under hela städer, såsom förut är nämnt.

Då dessutom nu är bestämdt att deposition af medel för ersättning af skada och intrång, som jordegare möjligen kan lida, skall ske, torde så stränga och grufdriften hämmande bestämmelser, som innehållas uti denna paragraf, ej vara behöfliga. Om dessa icke kunna ändras eller modifieras, komma utan tvifvel att uppstå sådana förhållanden i grufvor, att arbetet på större sträckor måste afbrytas, utan att verkligt skäl därför förefunnits, och ofantliga arealer af den inskränkta kolformationen att lemnas oarbetade, till oberäknelig nationalförlust.

I stället torde kunna intagas bestämmelse derom, att innan arbete under sådana områden får företagas, skall bergmästarens yttrande in-

hemtas, hvilken det åligger, att antingen meddela tillstånd och fullt betryggande föreskrift angående arbetets bedrifvande eller förbud mot det-samma.

Rörande jernvägars skyddande kunna vi ej underlåta att påpeka, hurusom, då en jernväg skär det koncessionerade området, nödigt är, att tillstånd får lemnas till utförande af »genomgångsorter» under jernvägen, så vida ej grufegare skall tvingas att anlägga schakt och uppfördringsverk på ömse sidor om jernvägen, hvilka anläggningar medföra fördubblade utgifter, utan någon motsvarande nytta, alldenstund några få smala genomgångsorter aldrig kunna försvaga jernvägen.

En karta öfver ett Kropps bolags fält, belagdt med utmål och upptagande ett område af öfver 500 hektar, bifogas såsom upplysande anmärkta behovet af förändrade bestämmelser om områdenas storlek.

4) I stället för de skiljemän, som enligt § 19 hafva att i första hand afgöra tvister om beloppet af ersättning, som grufegare har att utgifva, våga vi föreslå en nämnd, tillsatt på sätt som föreskrifves uti nu gällande författningar om jords eller lägenhets afstående för allmänt behof, samt att klagan öfver denna nämnds beslut ej heller må föras i andra fall, än som i samma författning finnes föreskrifvet.

Genom sådan nämnd kan ett rättvisare beslut förväntas; och då detsamma blir laga kraftegende genast, undvikes en lång ovisshet om betalningsskyldigheten och dess belopp jemte den onödiga och möjligen stora kostnad, som blir en gifven följd af rättegångar.

5) I § 22 föreslås, att afgiften till jordegaren skall bestämmas i värde motsvarande en femtiondedel af de stenkol och i sammanhang dermed förekommande eldfasta leror, hvilka å området vinnas och i dagen uppfordras.

I all större affärsverksamhet är förmåga till hastiga bokslut och lätt öfverskådlig het af ställningen nödvändig, men på uppgörande af årligt bokslut och i sammanhang dermed bestämmande huru vida företaget gått med vinst eller förlust under räkenskapsåret, verka oafgjorda frågor om betalningsskyldighet i hög grad menligt.

I afseende på »värdet» af uppfordrade stenkol och eldfasta leror måste åsigterna betydligt skilja sig, helst de svenska kolen alltid äro bemängda med fliskol och stybb, uppgående stundom till 50 procent och deröfver. Dessa förhållanden kunna till och med på kort tid vexla. Det synes oss då vara synnerligen olämpligt och vanskligt att utsätta jordegareafgiften i procent af ett värde, som under alla förhållanden är svårbestämt och i de flesta fall för bestämmandet måste leda till rättegång emellan gruf- och jordegare. Vid alla svenska grufvor, der någon

ersättning af dylik beskaffenhet hittills ifrågakommit, har den städse beräknats i öretal för under föregående år uppfordrad tunna och tydligt torde då vara att detta beräkningssätt både af gruf- och jordegare ansetts för det enda praktiska.

Då vi äro af denna åsigt och att det föreslagna beräkningssättet skulle leda till de orimligaste tvister, våga vi föreslå att, på sätt hittills varit brukligt, afgiften må bestämmas efter uppgifterna till bergmästareembetet angående uppfordrad stenkol och lera.

Om afgiften beräknas till ett öre för hvarje hektoliter stenkol och eldfast lera, som under året blifvit uppfordrad enligt till bergmästarembetet ingifven rapport, torde densamma i det närmaste öfverensstämma med och snarare öfver- än understiga den i § 22 föreskrifna afgift.

6) Enligt 2 mom. i 26 § har den, som önskar eftersöka stenkol, ålagts en skyldighet, som ej är rimlig, då man tager hänsyn till arbetskyldigheten vid en redan i full gång varande grufva.

Eftersökaren och den, som eger en redan gammal grufva, befinna sig nemligen i högst olika förhållanden.

Eftersökaren har ingen annan garanti för att återfå utlagdt kapital och ersättning för förlorad arbetstid än förhoppningen om att anträffa stenkol, förekommande i en högst nyckfull formation.

Då han dessutom gör landet en stor tjänst genom undersökningar, som blotta den kolförande formationens innebörd, så torde han icke böra ytterligare betungas med någon större årlig arbetsskyldighet, som ej heller kan vara för ändamålet behöflig, då undersökningsarbetet hufvudsakligen bedrifves medelst borrhningar, vid hvilka en ytterst ringa arbetsstyrka kan användas, så vida ej samtidigt flera borrhapparater skola vara i gång.

Vi antaga ock för säkert, att knappt någon person skall hädanefter komma att nedlägga något kapital på stenkolsundersökningar, så länge den stränga arbetsskyldigheten ännu förefinnes enligt förstnämnda moment.

Arbetsskyldigheten under de tre första åren anse vi derfor böra sättas till en fjerdedel af den i mom. 1 föreskrifna.

7) I § 46 mom. c bestämmes för stenkolsgrufva, hvartill rättighet vunnits, innan den nya stadgan trädte i kraft, det afstånd, inom hvilket de i § 3 af grufvestadgan angifna byggnader, tomtplatser och trädgårdar äro enligt 11 och 26 §§ i samma stadga mot grufarbete skyddade, till 178,14 meter, hvaremot för stenkolsgrufva, hvartill rättighet förvärfvats genom koncession, detta afstånd bestämmes till blott 15 meter.

Dessa olika stadganden i en fråga af rent teknisk beskaffenhet innebära en orättvisa gent emot de gamle grufegarne, hvartill något skäl ej kan af oss upptäckas, emedan komitén i sina motiv till § 16 sjelf ansett måttet 15 meter motsvara behovet.

Det stadgade större afståndet skulle, utan att gagna någon, medföra de största olägenheter samt vid en sträng tillämpning ofta göra en lönande kolbrytning omöjlig eller åtminstone beroende af jordegarens eller hans grannes medgifvande.

I afseende härpå torde den bifogade kartan vara tillräckligt upplysande.

8) Slutligen få vi hemställa huruvida icke i stadgan kunde såsom särskildt kapitel intagas alla de i grufvestadgan den 16 Maj 1884 förekommande bestämmelser, hvilka skola tillämpas å de grufvor, hvartill rättighet vunnits, innan den nu föreslagna stadgan träder i kraft.

Härigenom undvikes den ovisshet, hvari grufegare annars komme att sväfva, rörande de delar af 1884 års grufvestadga, hvilka anses tillämpliga för nyssnämnda grufvor.

Helsingborg den 5 December 1885.

Underdånigst

Fr. Strömfelt.

Styrelsens delegerad för
arbetena vid Bjufs grufva.

Julius Frosell.

Disponent
Höganäs.

Volrath Berg.

Disponent och ingenjör vid
Billesholms grufva.

O. R. Hedenblad.

Disponent och ingenjör för
Skromberga grufva.

Albert Wadstein.

Förvaltare för Bjufs
grufva.

E. Ulfers.

Ingenjör vid Höganäs
grufvor.

R. F. Lindblad.

Ingenjör vid Bjufs grufva.